

ÚTKÖZBEN!
(Mulatságos elbeszélések gyűjteménye)

RAJZOK

IRTA
TWAIN MÁRK

ANGOLBÓL FORDITOTTA:
GYALUI FARKAS

BUDAPEST,
GRIMM GUSZTÁV KIADÁSA

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest: Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2024
ISBN 978-963-417-614-5 (online)
MEK-25039

TARTALOM

Twain Márk önéletrajza.
A borbélyokról.
Hogyan főzték le a szerzőt?
Kétéves gyermekek szellem-szikrái.
Jelölt örömei.
A Bloke úr cikke.
Különös álom.
Értesítés kéretik.
Szerkesztői üzenetek.
Az interviewoló látogatása.
Az esküdszék előtt.
Nagylelküség történetek.
Titokteljes látogatás.
Első irodalmi merényletem.
Kérvény az írói jog tárgyában.
Baromfi-tenyésztés.

Twain Márk önéletrajza.

Miután két, vagy három személy különböző időkben azt a nyilatkozatot tette, hogy ha önéletrajzot írnék, ők azt elolvasnák, ha idejük akad rá, tehát a közönség e forró kívánságának végre engedek és az alábbiakban adom történetemet.

Régi nemes családból származom. E család igen messze nyulik vissza, az ó-korba. Az első ős, a kiról a Twainek némi tudomással birnak, a család egyik barátja, névleg Higgins volt.

Ez a tiznegyedik században történt, a mikor nemzetségünk Aberdeenben, a Cork grófságban, Angliában élt. Honnan van az, hogy hosszú águnk azóta mindig az anyai nevét használja (kivéve, ha némelyik közülök, hogy e bolondságtól szabaduljon, más névhez rohant) a helyett, hogy megelégednék a Higgins családnévvel? - Ez titok, melynek felderítésére egyikünk sem érzett különös hajlamot.

Olyan, mint egy összezavarodott szép regény és mi hagyjuk nyugodni magára. Mindenik régi család így cselekszik.

Twain Arthour jelentékeny hírű ember volt - adó-szedő az országuton. Rufus Vilmos idejében. Körülbelül harmincz éves korában elment egyikébe ama szép, ó-angol üdülő helyeknek: Newgateba, hogy ott valamit eligazítson és sohasem tért vissza. Mialatt ott tartózkodott, hirtelen meghalt.

Twain Augustus úgy 1160 körül, úgy látszik, beszéltetett magáról. Rendkívül vidám ficzkó volt, régi kardját elő szokta rántani, kifenni, aztán sötét éjen alkalmas helyre állani és ez éles szerszámát beleütni az emberekbe, a kik arra felé jártak; csupán azért, hogy ugrálni, táncolni, lássa őket.

Született humorista volt.

De csak hamar arra szokott, hogy tréfáját igen messze vitte és az első alkalommal, a mint rajtakapták, hogy egyik embertársának a ruháit lerángatta, a világi hatóság az Augustus testének egy részét eltávolította és azt Temple Barrnál egy szépen fekvő magaslatra helyezte, hol üres óráiban az embereket nézegette és igen meg lehetett elégedve.

Soha semmiféle helyzet nem tetszett neki annyira, és soha nem tartózkodott sehol annyi ideig.

Azután családfánk a legközelebbi kétszáz esztendő alatt a harczosok sorát mutatja, - nemes, nagylelkű lovagokét, kik minden időben énekelve vonultak a csatára, még pedig szorosán a hadsereg mögött, és rendesen hangos kiáltással, szorosán a hadsereg előtt vonultak vissza.

Az elhalt öreg Froissard nyomoruságos szellemének gyötrő szemrehányás az, hogy családfánk sohasem birt többel egyetlen ágánál, - mely a törzstől jobbra volt és télen-nyáron gyümölcsözött.

A tizenötödik század kezdetén ott van a mi Beau Twainünk, a kinek «a tudós» mellékneve volt.

Pompás kézzel tudott irni és mindenkinek irását olyan remekül tudta utánozni, hogy ennek láttára az embernek halálra kellett kaczagnia magát.

Roppant sok tréfát üzött tehetségével. De időközben olyan szerződésbe ment bele, hogy az országut részére köveket tört és e durva foglalkozás által nagyon megrontotta irását.

Mindazonáltal igen élvezte életét, a melyet a köüzletben töltött, a mi mintegy negyvenkét évig tartott.

E hosszú idő alatt annyira mintaszerű életet folytatott, hogy valahányszor az egyik héten befejezte az egyik szerződést, a kormány neki mást adott. Igazi kedvencze volt a rendőrségnek.

Művésztársai előtt örökké nagy kegyben állott és jótékony titkos együletüknek kiváló tagja volt. Ezt az együletet «Láncz-egylet»-nek hívták. Ez ősem mindig rövidre nyirva viselte haját, különös előszeretete volt a darócz-ruhák iránt és mikor meghalt, a kormány nagyon mélyen gyászolta.

Fájdalmas veszteségére szolgált ő a hazának, mert nagyon rendes ember volt.

Néhány évvel később, ott van a mi hires Twain Morganunk. 1492-ben Kolumbusz Kristóffal mint utas jött át Amerikába. Ugy látszik, hogy komor, kellemetlen kedélyhangulatu volt.

Az egész utazás alatt folyton panaszkodt, az élelmezés ellen és folyton azzal fenyegetőzött, hogy partra száll, ha ez nem lesz másféle. Folytonosan friss angolnát óhajtott.

Aligha vonult el egy nap a feje fölé, a melyiken ő ne kóválygott volna a hajón ide s tova, levegőbe emelt orral, gunyolva a parancsnokot s azt mondva neki: nem hiszi, hogy Columbus tudná, hogy hova megy, vagy hogy egyáltalában járt volna valaha ott, a hova törekszik.

Amaz emlékezetes kiáltás: «föld, föld!» mindenki szívét megreszkettette a hajón, csupán az övét nem.

Darab füstös üvegen át arra felé bámult, a merre mutattak, aztán ezt kiáltotta:

- Vigye el az ördög azt a szárazföldet. Hiszen az tutaj!

Mikor ez a kérdésben levő utas a hajóra jött, semmit sem hozott magával egyebet, mint egy régi ujságot, melyben egy B. G.-vel jegyzett zsebkendő, egy gyapju harisnya, L. W. C.-vel jegyezve, egy törülköző kendő, D. F.-el jegyezve volt.

És utazása alatt mégis igen sokat gyötrődött bőröndjével és sokkal nagyobb lármát csapott vele, mint a többi utasok összevéve.

Ha a hajó előre hajolt és nem hagyta magát kormányozni, akkor ő bőröndjét hátrább vitte és figyelte a hatást.

Ha a hajó himbálózott, akkor azt követelte Columbustól, hogy embereivel a «podgyászat» szállíttassa el.

Viharok alkalmával csomót kellett szájába tömni, mert a bőröndje után való kiáltozása lehetetlenné tette a legénységnek azt, hogy a parancsokat hallja.

Nem világlik ki, hogy ezt az embert valami nevezetes illetlenségért bepanaszolták volna, de a hajókönyvben mint sajtóságos körülmény fel van említve az, hogy ámbár podgyászat egy ujságban hozta a hajó fedélzetére, mégis négy bőröndben, egy kosárban és néhány champagni pezsgős-üvegkosárban vitte a szárazra.

Mikor azonban visszajött és henczegő módon azt állította, hogy több ingósága hiányzik és meg akarta motozni a többi utasok podgyászeit, ekkor csordultig telt a pohár és őt keresztül dobták a fedélzeten.

Hosszas ideig várták, hogy vajjon fel fog-e jönni a víz színére, de az apályban nyugvó hullámokon egyetlen buborék sem mutatkozott.

Mig mindnyájan azzal voltak elfoglalva, hogy a hajó oldalán letekintettek és az érdeklődés percről-percra nőtt, egyszerre csak észrevették, hogy a kikötött hajó himbálózni kezdett s a horgonyláncz minden feszülés nélkül függött le a hajó orráról.

Aztán az elsárgult hajókönyvben a következő megjegyzést találjuk:

«Idővel észrevétetett, hogy a kellemetlen utas viz alá merült, magával vitte a horgonyt és eladta az ország belsejében tartózkodó vadaknak, azon állítással, hogy «lelte» azt. A kötnivaló.»

De ennek az ősnak mégis jó és nemes ösztönei voltak, sőt büszkén emlékezünk arra, hogy ő volt az első fehér, a ki az indiánok civilizációjának és fejlesztésének ügye iránt érdeklődött.

Kényelmes fogházat épített, akasztófát állíttatott fel és halála órájáig önmegeelégedéssel emlegette, hogy befolyása az indiánusokra sokkal nemesítőbb és jobb volt, mint az összes más reformátoroké, a kik valaha csak közöttük működtek.

E helyen a krónika kevésbé nyíltszívűvé válik és végül azzal a közléssel zárul be, hogy az öreg utas azért ment oda, hogy lássa akasztófán az első fehért, a kit Amerikában felakasztottak s miközben ott tartózkodott, olyan sérüléseket szenvedett, melyek halállal végződtek.

A «reformátor» unokája a 16-ik században virult annyi meg annyiban..., évkönyveinkben mint az öreg admiral volt ismeretes, ha a történelemben más nevet is viselt.

Hosszu ideig parancsolt gyors hajókból álló hajóhadaknak, melyek jól felfegyverkeztek és emberekkel jól elváltak látva.

Nagyszerűen tudta vadászni a hajókat.

Azok a járművek, a melyeket ő követett és a melyekre saszemeit irányozta, mindig gyorsan haladtak tova az óceánon.

Ha azonban egy hajó nem sietett eléggé, a mit pedig kétségkívül megtehetett volna, akkor az ő méltatlankodása akkora magas fokra hágott, hogy nem tudta magát tovább türtőztetni és akkor magával vitte a hajót hazájába, hol szorgalmasan megőrizte, abban a reményben, hogy a tulajdonosok majd eljönnek és elviszik. Ők azonban soha sem tették ezt.

Megkísérlette egyuttal ama hajók matrózainak restségét és tunyaságát elűzni, mert arra kényszerítette őket, hogy mozgást tegyenek és fürdőt vegyenek.

Ezt ő a hajókorláton való átugratásnak nevezte.

Minden növendékének erősen tetszett ez a mulatság.

Ha legalább egyszer megkísérlették, soha nem tettek többé semmiféle ellenvetést.

Ha a tulajdonosok kissé késtek hajójuk elvivésével, akkor az admiral elégette azokat, nehogy a biztosítási összeg kárba menjen.

Ezt a derék urat évei és dicsősége teljében levágták.

Megtört szívü özvegye halála napjáig azt hitte, hogy ha tizenöt percczel előbb vágták volna le, életben maradt volna.

Twain Charles Henry a tizenhetedik század utolsó felében élt, buzgó és kitűnő hittérítő volt.

Tizenkétezer déli szigetlakót térített meg és felvilágosította őket arról, hogy egy kutyafogakból álló nyakkötő és egy pápaszem nem elegendő ruházat az isteni tisztelet látogatására.

Szegény nyája nagyon, nagyon szerette őt és a mikor temetése bevégeződött, mindnyájan közösen keltek fel (és kijöttek az étteremből) könyekkel szemeikben és azt mondták egymásnak, hogy bizony jó, pompás hittérítő volt és azt kívánták, hogy bár még lenne valami belőle.

Pa-Go-To-Wah-Wah-Pukketiwics (a hatalmas sertésszemű vadász) Twain a tizennyolczadik század közepét ékitette s Braddock tábornoknak teljes erejéből segítségére ment, hogy Washington, az elnyomót leverje.

Ezen ős volt az, a ki tizenhétszer lőtt Washingtonunkra.

Eddig igaz az a szép és regényes történet a könyvekben; de ha az elbeszélés tovább folytatva, úgy hangzik, hogy a tizenhetedik lövésnél az elborzadó vad ünnepélyesen azt mondta, hogy amaz ember a nagy szellemtől valami nagy dologra van kiszemelve s hogy ő - istentelen fegyverét többé nem meri ellene felelni, - hát akkor az elbeszélés kissé eltér a történelmi hűségtől.

A mit ő igazán mondott, a következő volt:

- Teljesen (korty) hasztalan. Az az ember annyira ittas, hogy annyi ideig sem állhat egyenesen, a míg őt találni lehetne.

Az én (korty), az én készletem nem engedi meg, hogy erre itt több töltést pazaroljak.

Ez volt az, a miért ő a tizenhetedik lövésnél megállott és ez jó világos és mindenki által felfogható ok volt - olyan ok, mely ékesen beszélő, meggyőző valószínűsége miatt igen ajánlatos reánk nézve.

Mindig nagy örömemre szolgált a krónikás könyvünkből beszélni, de azt a sejtelmet éreztem, hogy Braddock elesténél, a ki *kétszer* lőtt egy katonára és nem talált (kettőből egy század alatt könnyen lesz tizenhét), mindenik indián arra a határozott véleményre jutott, hogy azt a katonát a nagy szellem nagy dolgokra szemelte ki, - azt hiszem, egyetlen oka annak, hogy miért adatott át a világnak csak a Washingtonnal való esete, nem más, mint az, hogy ez a jövődölés teljeseedett, és a többi nem.

Mert nincs elegendő könyv a földön, a melyikbe beleférne az a sok «jövődölés», mit indiánok és mások tettek, de a beteljesedett jövődölésekről szóló tudósítások egy kabátzsebben elférnének.

Megjegyzem itt mellékesen, hogy őseim némelyike, melléknevénél fogva igen ismert a világtörténelemben, úgy hogy nem tartom fáradságra méltónak velük foglalkozni.

Igy megemlítem közülök Twain Brinsley Richardot, alias Guy Fawkest, Twain Wentworth Johnt, alias a tizenhatköteles Jancsit, Twain Hogarth Vilmost, más néven Jack Shephardót, Twain Ananiast, más néven báró Münchhausent, Twain John Georget, más néven Kydd kapitányt.

Ott vannak még Twain Francis, Tom Pepper, Nabukodonozor és Bileam számara - mindnyájan családjukhoz tartoznak, de ennek egyik oldalágához (mely a tiszteletre méltó főágtól kissé eltávolodott - de valóságos oldal ág.) melynek tagjai a régi törzstől annyiban különböztek, hogy ők a végből, hogy megszerezzék maguknak a nagy hirnevet, melyet mindig óhajtottunk és éheztünk, ők azt az alacsony szokást vették fel, hogy fegyházakba záratták magukat, nem hogy felkötötték volna magukat.

Nem jó, ha az ember, midőn önéletleirást ír, őseinek sorát igen közel hozza le saját korához - legtanácsosabb az embernek századjáról csak homályos szavakban beszélni, aztán róla egyenesen és hirtelen saját magára átugrani, a mit én im ezennel megteszek.

Fogak nélkül jöttem a világra - és e tekintetben Harmadik Richárdnak előnye volt *felettem*; de én púp nélkül születtem, a miben én voltam előnyben ő felette.

Szüleim sem nagyon szegények, sem nagyon kiválóan jómóduak nem voltak.

... De most jut egy gondolat eszembe.

Az én történetem, összehasonlítva őseim történetével, olyan gyengén fog kinézni, hogy nagyon okos dolgot cselekszem, ha nem fogom megírni addig a míg felkötnek.

Ha némely más életleírások, a melyeket olvastam, megmaradnak vala az ősöknél addig, míg hasonló esemény bekövetkezett volna, ez az olvasóközönségre nézve igen szerencsés körülménynyé vált volna.

Mit szólnak *önök* hozzá?

A borbélyokról.

Minden a világon megváltozik, csak a borbélyok nem, nem a modoruk, meg a környezetük. Ezek sohasem változnak. A mit az ember átél egy borbély-műhelyben, mikor először lép oda be, ugyanaz történik vele később is a borbély-műhelyekben, egészen élete utolsó napjáig.

Ma reggel, mint rendesen, megberetváltattam magam, rendes szokásom szerint. Mialatt a Felső-utca felől közeledtem az ajtóhoz, valaki a főtér felől rohant szintén arra felé - a mint rendesen történni szokott.

Meggyorsítottam lépteimet, de fáradságom hasztalan volt; az idegen egyetlen lépéssel előbb lépett be, mint én; majdnem a sarkára léptem, de nem tudtam megakadályozni, hogy le ne üljön az egyetlen üres székre, mely előtt a borbély nem volt elfoglalva. És ez mindig így szokott történni. Leültem abban a reményben, hogy a másik két borbély közül a jobbik kezére fogok jutni, mert már kezdte emberének haját fésülni, mialatt társa még nem volt egészen készen vendége hajának beolajozásával. Élénk érdekléssel kísértem az eshetőségeket. Mikor láttam, hogy a 2-ik számú az 1-ső számú utóléréssel fenyegette, aggodalommá változott érdeklődésem. Mikor az 1-ső számú pillanatra megállott, hogy egy ujonnan érkezettnek, a ki fürdő-jegyért jött, a jegyet kiadja és így elmaradt a versenynél, aggodalmam remegéssé fokozódott. Mikor az 1-ső számú ismét hozzákezdett működéséhez, és ő, valamint társa eltávolították vendégeikről a kendőket, arcukról letörölték a rizsport és egyenlő volt az a valószínűség, hogy az 1-ső vagy 2-ik számú fogja előbb mondani «Tessék a következő» vezényszót, akkor a várakozástól megakadt a lélekzetem.

De mikor e várakozásteljes pillanatban az 1-ső számú megállott, hogy vendégének néhány-szor megfésülje szemöldökeket, akkor láttam, hogy a versenyt egyetlen pillanattal elvesztette; méltatlankodva keltem fel és elhagytam a borbély-műhelyt, hogy megmeneküljek attól, hogy a 2-ik számnak kezei közé jussak, mert nem bírok semmi esetre sem azzal az irigylésreméltó szilárdsággal, mely szükséges az embernek arra, hogy egy várakozó borbélynak nyugodtan a szeme közé tekintsen és azt mondja neki, hogy majd csak a borbélytársa székét fogja megvárni.

Tizenöt perczig künn maradtam és azután jobb szerencse reményében ismét bementem. Természetesen most már minden szék el volt foglalva, és négy másik ember ült ott várakozva, hallgatagon, komoran, szórakozottan és unatkozva, mint azt olyanoknál, kik a borbély-műhelyekben várakoznak, mindig látni lehet. Egy öreg pamlag vassal elpáncélozott rekeszében helyet foglaltam és azzal ütöttem agyon darabig az időt, hogy mindenféle nemzet kenőcseinek és hajfestőszereinek keretbe foglalt hirdetéseit tanulmányoztam. Azután olvastam a magánszemélyek tulajdonát képező vereses rumos üvegekre irt kövér betűket; olvastam a neveket, azután rendre néztem a műszereket, tanulmányoztam a beszenyezett és szakadozott olcsó képeket a falakon, melyek csatákat, a hajdani elnököket, kényelmes helyzetben fekvő szultánakat ábrázoltak és azt az örökké fiatal leányt, a ki a nagyapja pápaszemét tette fel; elátkoztam szivemből a vidám kanári madarat, és a kétségbeesett papagályt, melyeknek csak kevés borbély-műhelyből szabad hiányozniok. Végre kikerestem magamnak az asztalon heverő képes lapok közül, a lehető legkevésbé elrongyolt füzetet és olvastam bennök régen megtörtént eseményeknek czudarul rosz leírását.

Utoljára mégis reám került a sor.

Egy hang elkiáltotta magát: «Tessék a következő!» és én odaültem a 2-ik számú elé, kitől elébb megszöktem - rendesen így szokott ez történni.

Szeliden azt mondtam, hogy sietek. Ez a mondásom olyan mély hatást gyakorolt reá, mintha efféle sohasem hallott volna. Felfelé taszította fejemet és kendőt tett állam alá. Ujjjaival inggallérom körül motoszkált, azután odaerősítette a kendőt. Körmeivel hajamban babrált és tudtomra adta, hogy ezt le kell nyírni. Én azt mondtam, hogy nem akarom lenyíratni. Még egyszer átkutatta és felvilágosított engem, hogy tekintettel a legújabb divatra, az én hajam igen hosszú, legjobb lesz kissé lenyírni, különösen hátul volna szükséges.

Én azt mondtam, hogy csak nyolcz nappal előbb nyíratkoztam le.

Gondolatteljesen nézte darab ideig a hajamat, azután megvető hangon kérdezte, hogy ki nyírta le. Gyorsan válaszoltam neki: «Ön saját-maga!» Ezzel megfogtam. Most már a szappan-habot kezdte keverni és a tükörbe nézegette magát, időről-időre egészen közel lépett a tükörhöz és elkínzotta műértően valamely kis pattanást az állán. Ezután alaposan beszappanozta arczom egyik felét és éppen a másik felét is be akarta szappanozni, de ekkor valami kutya-háboru vont a magára figyelmét, az ablakhoz szaladt ott magállott és végig nézte a csata egész folyamatát, ez alkalommal ugyanezen harcz kimenetelére fogadott és a többi borbélyokkal szemben két shillinget elvesztett, a mi nekem nagy elégtételül szolgált.

Most már végre bevégezte a beszappanyozást, mely alkalommal csak kétszer mázolta be habbal az ajakamat, azután a szappant kezdte kezeivel dörzsölni és miközben most elfordította fejét és a kutya-harcz részleteiről a többi borbélyokkal vitatkozott: ismét meglehetősen mennyiségű habot kevert a szájamba; ő semmit sem vett észre ebből, de annál többet éreztem én.

Most egy ócska nadrág-tartó szijon kezdte élesíteni borotváját, ebben feltartóztatta valami vita egyik olcsó álarcos bájról, melyen ő a mult este vörös bugyogóban és ál-hermelinnel valami király-féle személyesített. Ugy meg volt elégedve azzal, hogy valami kis hölgyecskével boszantották, mintha ő bájai által elbájolta volna; hogy mindenféle módot felhasznált, csak-hogy folytassa a vitát, azt állította, hogy nagyon bosszus barátainak és társainak csipkelődése miatt. Ez alkalommal nem mulaszthatta el, hogy még egyszer ne vessen egy pillantást a tükörbe, letette borotváját és keresett gonddal kefélt meg haját, miközben egy makacs hajfűrtöt alant a homlokához ragasztott, épen közepén szétválasztotta haját és a két szárnyat diszes pontossággal füleire fésülte. E közben odaszáradt a szappan-hab arczomra és szemmel láthatólag legnemesebb részeimbe rágtá bele magát.

Most már elkezdett borotválni, e közben ujjjaival arczomba kapaszkodott, hogy megfeszítse a bőrt, időről-időre arra használta fel orromat, hogy vele fejemet ide-oda forgassa épen úgy, a mint azt az ő kényelme megkívánta. Mindezek alatt pedig kellemes módon hápogott, közben köpködött.

A mig arczom lágyabb részeinél volt, még nem kellett szenvednem, de mikor vakarni, kaparni és államot nyúzni kezdte, könnyek toltak szemeimbe. Nem is vettem figyelembe, hogy nagyon is közel hajolt hozzám, foghagyma-szagára sem ügyeltem, mert valószínűleg minden borbély foghagymaszagu, de volt valami olyan rajta, a mi félővé tette előttem azt, hogy élő embert szeretne harapni és ez gondot okozott nekem. Majd egyik ujját szájamba tette, hogy felső ajkam szegleténél jobban beretválhasson, ezen véletlen tapasztalat által azt a felfedezést tettem, hogy kötelességeinek egyrésze a borbély-műhelyben a petróleumlámpák tisztításából áll. Kíváncsian kérdeztem gyakran magamban, hogy a borbély-legények teljesítik-e ezt, vagy maga a borbély?

Ez időben azzal a fáradsággal töltöttem az időt, hogy igyekeztem kitalálni, hol fog a legnagyobb valószínűség szerint megválni? de ő megelőzött és lefaragott egy darabot állam szegletéből, mielőtt még tisztába jöttem volna a fennebbi kérdéssel.

Azonnal kifente beretváját - a mit előbb kellett volna tennie. Nem vagyok barátja a nagyon is éles beretválásnak, azért nem akartam, hogy még egyszer nekem essék. Igyekeztem rábírni,

hogy tegye el borotváját, mert féltem, hogy most államnak azt a részét fogja meggyötörni, mely nálam nagyon kényes hely, olyan hely, melyet kétszer nem érinthet borotva anélkül, hogy valami kárt ne tenne benne.

De ő azt mondta: hogy éppen csak egy kis egyenetlenséget akar elsimitani és e pillanatban elsiklott borotvája a kényes helyen és az általam annyira féltett (a sűrű borotválástól származó) pattanás-helyek fájdalmasan nyilottak meg és válaszoltak a hívásra.

Most pirosas rumba mártotta be kendőjét és utálatos módon egész arczomat becsapdosta vele, úgy tette ezt, mint ha emberi lény valaha ilyen módon mosta volna az ő arcját. Azután ismét leszárította arczomat, most már a száraz kendő részével csapkodott ide-oda rajta, mintha emberi lény valaha így szárította volna meg az ő arcját. De egyik borbély a másikat ritkán dörzsöli úgy meg, mint egy borbély. Azután pirosas rumot tapasztott kendővel a kivágott helyre, a sebet keményítő porral hintette be, azután ismét pirosas rumot tett reá, kétségkívül az örökvalóságig folytatta volna a bedugaszolást és rumozást, ha nem ellenszegültem volna és nem szőlítottam volna fel arra, hogy hagyja csak magára a dolgot.

Most már beporozta az egész arczomat, felegyenesített és gondolatteljesen kezdett kezével hajamban szántani és ujjait műértően birálgatni. Azután azt indítványozta, hogy hajamat meg kell takarítani, azt állította, hogy ez szükséges, nagyon is szükséges. Én megjegyeztem, hogy tegnap saját magam alaposan megtisztogattam a fürdőben. Ezzel ismét megfogtam. Erre aztán ajánlott nekem egy «adagot» a «Smith-féle hajerősítő»-ből és felajánlotta, hogy vegyek belőle egy üveggel.

Visszautasítottam.

Most nagyon dicsért egy illatszert, «Jones-asztal-toilett-gyöngye» illatszert s ajánlkozott arra, hogy elad nekem belőle egy üveggel.

Ezt is visszautasítottam.

Valami fogtisztító szörnyűségét, a saját találmányát, ajánlotta most fel és mikor ismét visszautasítottam, késznek nyilatkozott arra, hogy késeket fog nekem eladni.

Ez utóbbi vállalata is hajótörést szenvedett, visszatért tehát hivatásához, teleszórta egész testemet, lábaimat is beleszámitva, porral, daczára tiltakozásomnak, beolajozta hajamat, bedörzsölte, egy nem jelentéktelen részét gyökerestől együtt kirántotta, a megmaradt részt pedig kifésülte és kikefélt, hátul választékot csinált, mélyen le a nyakamig, e közben nem feledkezvén el a saját makacs hajfürtjéről sem, mely elől homlokán alkalmatlankodott; miközben azután vékony szemöldökeimet fésülte és hajkenőccsel bekente, értekezést tartott nekem az ő birtokában levő hatuncziás fekete és barna foltos kicsi kutya szellemi tehetségeiről, mindaddig, míg a déli vonat mozdony-fütyjét meg nem hallottam, miáltal megtudtam, hogy e vonatról öt percczel el fogok késni. Ezzel aztán lerántotta rólam a kendőt, gyöngéd legyintéssel lekefélt vele arczomat, fésűjét mégegyszer végig huzta a szemöldökömön és vidáman, hogy: «Tessék a következő!»

Két órával később a földre zuhant ez a borbély és meghalt. Megütötte a guta. Várok még egy napig, hogy megboszuljam magam rajta. - Ott leszek a temetésén.

Hogyan főzték le a szerzót?

Nem nagyon kellemes az embernek saját magát rossz világításban feltüntetnie, de némelykor igazán bizonyos megkönnyebbülést érezünk, ha őszinte vallomást teszünk. Meg akarom könnyíteni a lelkemet, de körülbelül azt hiszem, inkább az ösztönöz engem erre, hogy más valakit elítélhessenek, mint az, hogy sebzett szívemre balzsamot csepegtettek. (Nem tudom ugyan, hogy mi az a balzsam, nem is láttam soha életemben effélét, de azt hiszem, hogy ez ama kifejezés, melyet ilyen körülmények között használni kell.)

Nem régiben felolvasást tartottam az - egylet fiatal embereinek. Azon nap délutánján fent-nevezett egylet egyik fiatal emberével találkoztam, a ki elbeszélte, hogy van egy nagybátyja, és valamelyes ok miatt minden kedélynyilvánítástól, minden kedélymozgalomtól meg van fosztva.

Könnyes szemekkel szólt a fiatal ember:

- Óh, bár láthatnám még egyszer nevetni! óh, vajha láthatnám még egyszer sírni!

Megvoltam hatva, a kétségbeesésnek sohasem tudtam ellenállani.

Igy szóltam: «Hozza magával a mai felolvasásomra. Majd felviditom én azt az embert.»

- Óh, ha ezt képes lenne megtenni, óh, ha ezt megtehetné - családunk örökké áldaná. Nagybátyám olyan drága emberünk. Óh, én jóltevőm, képes-e őt nevetésre bírni? Tudna-e kiszáradt szemgödreibe enyhítő könnyeket csalni?

Mélyen megvoltam indulva.

- Fiam, mondom neki, hozza csak ide azt az öreg urat. Van néhány olyan tréfa a felolvasásomban, mely meg fogja nevetetni, ha egyáltalában rejtőzik benne nevetési képesség; ha pedig ez nem sikerül, vannak benne olyan tréfák, melyek megrikatják, vagy megölik, de a kettő közül valamelyiket megteszik vele.

Most megáldott engem a fiatal ember, nyakamba borult, sirt és magával hozta nagybátyját. Épen szembe ültette velem, a második padba és én elkezdtem «megdolgozni.»

Vad élczekkel kezdtem kísérletet, majd élesebbekkel; rossz tréfákat hoztam elő, majd jókkal akartam belefurakodni, régi adomákkal támadtam meg, azután ujdonsült, még egészen forró ujjakkal kezdtem oldalt, elől-hátul szurkálni; belemelegedtem, izzadtam, fujtam, kiabáltam, tomboltam, hogy belerekedtem, beteg, dühös és dühöngővé lettem; de egyszer sem indítottam meg, sem nevetést, sem könnyet nem voltam képes belőle kihozni.

Még csak árnyékát sem a nevetésnek, még csak nyomát sem a könnynek. Magamon kívül voltam.

Felolvasásomat végre kétségbeesett felkiáltással fejeztem be, a humor vad kitörésével és emberfeletti irtózatos élczet vágtam épen szeme közé!

Azután zavartan, kimerülten roskadtam vissza székemre.

Az egylet elnöke hozzám jött, hideg vízzel mosta meg a fejemet és ezt kérdezte:

- De... hát, a végén miért izgatta ugy fel magát?

Mondom neki:

- Azt az átkozott vén bolondot ott a második sorban akartam megnevetetni.

- Akkor ugyan hiába erőltette meg magát, mondá, hiszen az *süketnéma* és olyan vak mint valami vakondok!

Szép dolog volt-e annak az öreg urnak unokaöcscsétől, hogy engem, ki idegen és árva vagyok, így lefőzzön? Kértem önöktől, mint emberektől és testvérektől, szép volt ez tőle?

Kétéves gyermekek szellem-szíkrai.

Mai napság minden gyermeknek az a tolakodó és kellemetlen modora van, általában minden alkalommal, különösen olyan alkalmaknál, a hol egyáltalában nem kellene száját kinyitnia, - hogy «okos» mondásokat teszen.

Ha a nyilvánosságra hozott példákból átlag szabad véleményt nyilvánítanunk, hát a felnövő nemzedék gyermekei alig állanak előbb a hülyéknél. A szülők pedig aligha jobbak lehetnek gyermekeiknél, mert a gyermeki együgyűség fénysugarainak ők a legtöbb esetben ismertetői, ama sugaraknak, melyek oly gyakran és vakítóan ragyognak az ujságokból szemeink közé.

Talán némi hevességgel látszom beszélni, sőt a személyes irigység gyanujába is eshetném és csakugyan bevallom, hogy bosszankodom erősen, hogy mai napság annyi nagy tehetségű apró gyermekről hallok, mert eszembe jut, hogy én ritkán mondtam valami okosat, a mikor még magam is gyermek voltam.

Egyszer, kétszer megkísérlettem, de nem volt szerencsém.

Családom nem várt tőlem semmi fényes megjegyzést és így, vagy félbeszakítottak, vagy másképp elhallgattattak.

De lúdbőr támad a hátamon és jéggé fagy a vérem, ha elgondolom, hogy mi történhetett volna velem, ha merészelttem volna megcselekedni a mai kétéves gyermekek okos mondásainak egyikét - illetőleg, ha apám meghallotta volna.

Engem elevenen megnyúzni és azután kötelességét teljesítve látni, vétkes szelidségnek tekintettem volna tőle, egy ilyen bűnössel szemben.

Apám szigorú ember volt, a ki a kora érettség minden nemét gyűlölte. Ha ama vélemény-nyilvánítások közül, a melyekre célzok, az ő jelenlétében egyet mertem volna tenni, megsemmisített volna. Megtette volna, igen, igazán megtette volna, megtette volna, ha alkalmat talált volna rá. De ez az eset nem történt volna meg, mert én elég okos lettem volna arra, hogy strychnint vegyek be először és azután tegyem meg okos mondásomat. Életem története csupán egyetlen élcczel szennyeztetett be. Atyám meghallotta azt és négy vagy öt városrészen át kergetett, hogy elvegye életemet. Ha felnőtt lettem volna, akkor természetesen jogosan cselekedhetne volna, minthogy azonban csak gyermek voltam, nem tudhattam, hogy milyen istentelen tettet vittem véghez.

Egyikét tettem ama megjegyzéseknek, a melyeket már előbb mint «okos mondást» szoktak nevezni, de ez nem volt élcz.

És mégis csaknem komoly szakítást idézett elő atyám közt és köztem. Szüleim, Ephraim nagybátyám és felesége voltak jelen és a nekem adandó névről került beszéd. Ott feküdtem és több különböző gummigyűrűt próbálgattam, igyekezőn egyet kiválasztani, mert már meguntam, hogy az emberek ujjait harapdálva bujtassam ki fogaimat, azon igyekeztem, hogy valami egyébhez jussak, mely által e dologgal mielőbb rendbe jöjjek, hogy aztán egyébhez foghassak. Vettétek-e valaha észre, hogy milyen kellemetlen volt az rátok nézve, ha fogaitokat dajkátok ujjain kellett kibujtatnotok, vagy mennyire háttörő és fárasztó volt az, mikor saját nagy lábujjaitokat akartátok harapdálni?

És ez alkalommal nem vesztettétek el sohasem a türelmeteket és nem kívántátok, hogy bárcsak a Gellérthegy tetején lennének a fogaitok - jóval azelőtt, hogy csak félig és kijöttek volna?

Ugy tűnik fel előttem, mintha e dolgok csak tegnap mentek volna végbe. És némely gyermekeknél csakugyan ez az eset... De eltérek. Tehát ott feküdtem és próbálgattam a gummigyűrűket. Emlékezem, hogy az órára néztem és észrevettem, hogy egy óra huszonöt perc múlva kéthetes leszek és ez alkalommal elgondoltam, hogy ez ideig milyen keveset működtem még, hogy megérdemeljem ama jótéteményeket, melyeket olyan bőven pazaroltak reám.

Ekkor hallottam, hogy atyám így szólt:

- Ábrahám szép név. Nagypámat is Ábrahámnak hívták.

Anyám így szólt:

- Ábrahám szép név. Tökéletesen igaz. Válaszszuk tehát egyik nevének Ábrahámot.

Én ezt mondtam:

- Ábrahám tetszik alólirotnak.

Atyám összeránczolta a homlokát, anyám igen elégedett arcot csinált.

Nagynéném így szólt:

- Milyen kedves, csinos fiucska!

Atyám így szólt:

- Izsák szép név és Jákob is szép név.

Anyám egyetértését adta tudtul s ezeket mondá:

- Nem is lehet szebb név. Tegyük tehát nevéhez Izsákot és Jákobot.

Én így szóltam:

- Egészen helyes; Izsák és Jákob elég jók, a ti kiváló tisztelettel maradó alázatos szolgátnak.

... Kérlek, sziveskedjete ide nyújtani azt a zörgőt a violagyökérrel. Csak nem rághatom egész nap a gummigyűrűket!

Egy lélek sem jegyezte fel a mondásaimat a végből, hogy a nyilvánosságra hozza őket.

Távol attól, a mint más gyermekekkel történik: ha szellemileg fényesen fejlődnek, nemes buzditást nyernek; atyám most sötét, dühöngő pillantásokkal nézett reám, anyám szomorúan és aggodalmasan nézett ki, sőt nagynéném is olyan arczkifejezést mutatott, mintha azt hinné, hogy talán mégis igen messze mentem.

Gonosz harapást ejtettem a gummigyűrűk egyikén és a zörgőt titokban összetörtem a kicsi macska fején, de egy szót sem szóltam.

Csakhamar ezt mondá atyám:

- Sámuel igazán pompás név.

Láttam, hogy valami kellemetlen állott előttem. Semmi sem tudta azt tőlem elfordítani. Letettem csörgőmet, a bölcső szélén lecsusztattam nagybátyám ezüst óráját, a ruhakefét, a kis fakutyát, ólom-katonáimat, a szerecsendióreszelőt és más olyan tárgyakat, a melyeket nézegetni és megvizsgálni, a melyekkel kellemes lármát csinálni szoktam és a melyeket, ha hasznos mulatságra volt szükségem, eltörni, vagy szétzuzni szerettem.

Aztán felhuztam kabátocskámat, feltettem kicsi sapkámat, egyik kezembe apró cipőimet, a másikba violagyökeremet fogtam, lemásztam a bölcsőből a földre s így szóltam magamhoz:

- Ha most a végletekre jutunk, készen állok. Ekkor aztán hangos, szilárd szóval ezt mondtam:
- Apám, a Sámuel nevet semmi szín alatt sem fogadhatom el.
- Fiam!!
- Apám, a legkomolyabban beszélek. Nem tehetem.
- Miért nem?
- Apám, legyőzhetetlen ellenszenvvel vagyok e névvel szembe.
- Fiam, ez ostoba beszéd. Sok nagy és derék ember viselte a Sámuel nevet.
- Uram, csak egy esetet halljak?
- Micsoda! ott van például Sámuel próféta. Nem volt ő nagy és derék?
- Nem egészen.
- Fiam! Hiszen az Uristen *saját hangjával* hívta őt.
- Ugy van, uram - de *kétszer* kellett hívnia, mielőtt jönni akart...

És ezzel tova rohantam és a komor vén ember utánam futott. Másnap délfelé utolért és mikor e találkozás elmúlt, akkor már megvoltam terhelve a Sámuel névvel, ezenkívül tisztességes mennyiségű verést és néhány más hasznos tanulságot szereztem meg.

Ilyen módon lecsendesedett apám dühe és elsimított egy félreértés, mely tartós szakításra adhatott volna okot, ha előbbre becsültem volna azt, hogy ne fogadjak el okos dolgokat.

De, ez esetből ítélve, mi történt *volna*, mit kezdett volna velem apám, ha az ő jelenlétében tettem volna ama gyöngé, lapos megjegyzéseket, melyeket két éves gyermekek mai napság nyomtatásban ismertetnek meg? Véleményem szerint családukban gyermekgyilkosság esete fordult volna elő.

Jelölt örömei.

Néhány hónappal ezelőtt a nagy New-York államban a kormányzó választásra jelöltnék léptetett fel az egyik párt. Ellenjelöltjeim Mr. Smith, T. John és Mr. Blank J. Blank voltak. Egy tekintetben magasan felette állottam ez uraknak, ezt magam is beláttam, nevezetesen - tiszta jellem dolgában. A hírlapokból könnyen lehetett látni, hogy ha ezek az urak tudták valaha, mi az: jó névvel birni, ez az idő már elmúlt. Nyilvános dolog volt, hogy ők az utóbbi években mindenféle fajta gyalázatos büntett elkövetésével ismerkedtek meg. Abban a pillanatban, midőn épen felettök való előnyeimet dicsérgettem és ebben gyönyörködtem magamban: boldogságom mélységét iszapos áramlat kavarta fel és ez nem volt egyéb, mint az a gondolat, hogy nevemet ilyen egyénnel összeköttetésben fogják ide-oda hurczolni. Mindinkább nyugtalanított ez. Irtam nagyanyámnak e végből. Válasza kurta és furcsa volt. Ezt mondta:

«Egész életedben semmi olyant sem tettél, amiért szégyellned kellene magad, egyetlen egyet sem. Nézd meg az ujságokat, nézd meg és látni fogod, hogy milyen jellemű emberek Smith és Blank urak. Kérdelem tőled van-e kedved hozzájuk lesülyedni és velük nyilvánosan versenyre szállani?»

Épen így gondolkoztam én is. Azon éjjel le sem hunytam szemeimet. De mindent jól megfontolva, nem léphettem már vissza. Én voltam a kiválasztott harcos, és a küzdelemben kellett bocsátkoznom. Mikor reggelinél szórakozottan futottam át a lapokat, a következő cikket láttam és mondhatom, azelőtt sohasem szomorodtam el jobban:

»**Hamis eskü.** - Talán lesz olyan kegyes Twain Márk ur, és most, midőn mint a kormányzói állás jelöltje áll a nép előtt, meg fogja magyarázni, miképen történt az, hogy 1863-ban, Wakawakban, Kokhinkhinában, harmincznégy tanu kapta rajta a hamis eskün, melyet azért tett, hogy egy szegény bennszülött özvegytől és gyámoltalan családjától sovány paradicsomfűgeföldjét, elhagyottságában és kétségbeesésében egyetlen támaszát és tápláló forrását, elrabolja. Twain urnak tartozó kötelessége a maga, valamint a nagy nép iránt, melynek szavazatát akarja megnyerni, hogy e dolgot megmagyarázza. Meg fogja-e tenni?»

A bámulattól majdnem kövé váltam! Ilyen borzasztó szívtelen vád! Kokhinkhinát soha életemben sem *láttam*. Wakawakról soha nem *hallottam*. Nem tudom a «paradicsom-fűgét» a *kengurútól* megkülönböztetni! Nem tudtam, hogy mitevő legyek; le voltam sujtva és segély nélkül állottam. Eltelt az a napom, a nélkül, hogy bármit is tettem volna. Másnap reggel ugyanazon ujság a következőt írta, sem többet, sem kevesebbet:

«**Jellemző.** - Jegyezzük meg, hogy Twain úr a kokhinkhinai hamis esküről jelentőség-teljes hallgatásban van.»

(Jegyzet. A választási harc további tartama alatt e lap sohasem nevezett egyébnak «a gyalázatos hamisan esküvő Twain-nél.»)

Most jött a «Gazetta» a következővel:

«**Választ kérünk!** - Lesz szíves a kormányzói állás új jelöltje, polgártársai közül némelyeknek (a kik abban szenvednek, hogy reá szavaznak) megmagyarázni, hogyan történt az, hogy a Montanában vele egy házban lakóknak időről-időre apró ingóságai

tűntek el, amíg ezek; mivel e tárgyak folytonosan vagy magánál Twain urnál, vagy bőröndjében találtattak meg; végre kényszerülve érezték magukat saját érdekében is barátságos leczkét adni neki, ezért tehát bekenték fagygyuval és tolluval, egy oszlophoz kötötték, majd pedig azt tanácsolták neki, hogy azonnal hagyja üresen azt a helyet, melyet közöttük szokott foglalni. Meg fogja ezt tenni?»

Létezhetik-e ennél kikeresettebb gonoszság? Hiszen soha életemben sem voltam Montanában.

(Azután már csak úgy beszélt rólam az a lap, hogy «Twain, a Montana-tolvaj.»)

Reszketve vettem kezeimbe az ujságokat, körülbelül olyan formán, mint mikor valaki egy paplant emel fel és attól tart, hogy alatta csörgő-kigyó van. Egy napon a következőket láttam:

«**A hazugságon rajtakapva!** - Az O'Flanagan Mihály esquire, Five Pointsból, továbbá Mr. Snub Rafferty és Mr. Catty Muligan, Water-Streetből, esküvel erősített tanuságtételei által be van bizonyítva, hogy Twain Márk úr alávaló állítása, mely szerint nemes és tisztelt polgártársunknak, Blank J. Blank urnak boldogult nagyatyját rablás miatt felakasztották, otromba, légből kapott *hazugság*, melyben még csak nyoma sincs a valóságnak. Szomorú jelenség a becsületes ember előtt, hogy politikai eredmények elérhetése végett ily gyalázatos eszközökhöz nyulnak, hogy halottakat támadnak meg sirjukban és tiszta nevöket beszennyezik. Ha arra a bánatra gondolunk, melyet az ilyen alávaló aljasság a boldogult ártatlan rokonaira és barátaira hoz, majdnem kísértetbe jövünk, hogy felszólítsuk a méltatlankodó és megbántott közönséget, vegyen magának a rágalmazóval szemben, törvényen kívül és tömegesen elégtételt. De nem! Engedjük át lelkiismerete mardosása kínjainak. (Természetes, hogyha a szenvedély és a tömeg vad dühében bántalmazni találná a rágalmazót, világos, hogy semmiféle esküdtszék nem mondaná ki bűnösöknek a tetteseket és semmiféle törvényszék sem volna képes őket megbüntetni.»)

A szellemes zármondatnak az a következése lett, hogy én a következő éjjel a lehető leggyorsabban ugrottam ki ágyamból és kiszaladtam a hátsó ajtón, mialatt a «méltatlankodó és megbántott közönség» elől tört be, jövele alkalmával igazságos fölháborodásában a butorokat és ablakokat összetörte, mikor pedig elment, magával vitt annyi holmit a mennyit elbirt. Én azonban a Szentírásra tehetem kezemet és elmondhatom, hogy én a Blank úr nagyapját soha életemben sem rágalmaztam. Sőt mi több, az-napig egyáltalában nem hallottam és nem beszéltem róla.

(Közben megjegyzem, hogy a fentnevezett ujság engem azóta folyton «Twain, a halottszentségtelenítő»-nek titulált.)

A legközelebbi hirlapi cikk, a mely figyelmemet magára vonta, a következő volt:

«**Kedves jelölt!** - Twain Márk úr, kinek pártja tegnapi nagy népgyűlésen olyan megsemmisítő beszédet kellett volna tartania, nem jelent meg a kitűzött időre! Orvosának egy távirata azt tudatta, hogy egy szekér elgázolta és lába két helyen tört el. A beteg nagy fájdalmakat áll ki stb. stb. és még egy csomó ilyen hazugságot. És pártja minden áron erőlködik, hogy ezt a nyomoruságos mentséget készpénz gyanánt vegye és úgy tegyen, mintha az a haszontalan teremtmény - kit ők pártvezérüknek neveznek - kimaradásának *valódi* oka felől sejtelve sem volna. *Tegnap este bizonyos egyént, baromilag ittás állapotban láttak Twain Márk úr lakásába támolyni.* Tartozó kötelessége a másik pártnak bebizonyítani, hogy az a részeg nem maga Twain Márk úr volt. - Végre kezeink közt vannak! - Ez olyan eset, mely elől nem térhetnek ki. Mennydörögve kérdi a nép szava: *Ki volt azon ember?*»

Az első pillanatban, hihetetlen, valósággal hihetetlen volt, hogy valóban az én nevem az, melyet ilyen utálatos gyanuval hoztak összeköttetésbe. Három hosszú év haladt el fejem felett, a nélkül, hogy ale-t, sört, vagy bármiféle szeszes italt izleltem volna.

(Jellemző nagyon a megszokás hatalmára, ha azt mondom, hogy hidegen hagyott, midőn az ujság legközelebbi száma vakmerően, «delirium-tremens-Twain»-nek léptetett elő - ámbár tudtam, hogy e lap folytonos kitartással így fog azután nevezni.)

Ez időben postán érkezett holmimnak tulnyomó részét névtelen levelek képezték. Rendesen így néztek ki:

«Miféle dolog volt az, avval az öreg asszonnyal, a ki alamizsnát kért, ön pedig úgy megverte?!

Pry Pál.»

Vagy pedig így is:

«Ön olyan dolgokat cselekedett, a miket senki sem tud kivülem. Tanácsolom önnek, szurkoljon ki néhány dollárt, különben minden lap meg fogja tudni.

Andy Handy-től.»

És ez így ment tovább. Ha kell tovább folytathatom, a míg csak meg nem elégi az olvasó.

Hamarosan «bebizonyította» a köztársaságiak egyik legtekintélyesebb lapja az én megvesztegetésemet, a demokrata párt közlönye pedig «megállapította» azt a súlyosbító körülményt, hogy én valami büntetést akartam megvásárolni.

(Ez alkalommal még két más nevet szereztem meg magamnak «Twain a korrupció galárd embere,» és «Twain, az utálatos hivatalnok-vesztegető.»)

Ez időben e borzasztó sok vádra a «válasz»-ért való kiáltozás, oly hatalmassá vált, hogy pártom vezetői kijelentették, hogy a további hallgatás politikai tönkrejutásomat jelentené. Mintegy, felszólításuknak több nyomatékot adandó, mindjárt a közelebbi napokban az ujságokban következő cikk jelent meg:

«Nézzétek meg azt az embert! - A függetlenségi párt jelöltje még mindig mély hallgatásban van. Nem mer beszélni. Minden ellene emelt vád elégségesen be van bizonyítva, de megerősíti ezeket újból és újból a saját sokat mondó hallgatása, úgy, hogy e pillanatban örök időkre el van hallgattatva. Függetlenségi pártiak! Nézzétek meg azt az embert, a kit jelöltetek! Nézzétek azt a gyalázatos hamisan esküvőt! azt a Montana tolvajt! azt a halott szentségtelenítőt! Tekintsetek megtestesült delirium-tremens-etekre! A ti korrupciós galád emberetekre! Az utálatos hivatalnok-vesztegetőre! Bámuljátok meg - nézzétek meg jól - és azután mondjátok meg magatok, hogy adhatjátok-e szavazatokat olyan teremtményre, ki e czimek szomorú sorát gyalázatos bűnei által érdemelte ki és nem meri kinyitni a száját, hogy legalább egyet közülök megczáfoljon?!»

Lehetetlen volt megszabadulnom, azért tehát rászántam magam és «válaszoltam» egy csomó alaptalan vádra és gonosz rágalomra. De nem vettem véget vele a dolognak, mert másnap reggel újabb gyalázatossággal állott elő egyik lap, újabb alávalóságot hozott napfényre és komolyan azzal vádolt engem, hogy leégettem egy tébolydát minden lakójával egyetemben, mert elzárta a kilátást lakásom elől.

Páni ijedtséget okozott ez nekem. Azután következett az a vád, hogy megmérgeztem a nagybátyámat, csak azért, hogy jószágát és vagyonát kezemre kaparítsam, - a mit azzal a sürgető kívánsággal közöltek, hogy sirja sürgősen kinyitassék. Ez már az örültség határáig hajtott.

Majd meg azzal vádoltak, hogy mint a lelenczház igazgatója, fogatlan és erre nem alkalmas vén rokonaimat alkalmaztam dajkákul.

Megingottam - megingottam.

Végül pedig, e szégyenteljes üldözés méltó és hozzáillő koronája gyanánt, melyet a pártgyűlölet rakott reám, kilencz kis kapálódzó mindenféle létező színárnyalatu és az elhanyagoltság legmagasabb fokán álló gyermeket betanítottak arra, hogy egy népgyűlés alkalmával a szónoki emelvényhez rohanjanak, lábaimba csimpajkozzanak és «papá»-nak kiáltsanak!

Felhagytam mindennel. Bevontam lobogóimat és megadtam magamat. Nem nőttem fel akkorára, hogy New-York állam kormányzó-választására szükségeltető kívánalmaknak megfeleljek, leléptem a jelöltségről és e kijelentésemet keserű szívvvel így irtam alá «alázatos szolgáljuk: *egykor* tisztességes ember, de most:

Twain Márk Gy. H. E., M. T., H. Sz., D. Tr., K. E., és H. V.»

A Bloke úr czikke.

Tegnap, a késő esteli órákban, bejött a szerkesztőségbe, hol mint segéd-szerkesztő működünk, becsült barátunk Mr. John William Bloke Virginiából, fájdalmas és szivszaggató bánat kifejezésével, nehéz sóhajjal és tiszteletet követelő méltósággal helyezte az alább következő cikket asztalomra és azután lassan kifelé indult. Az ajtónál megállott pillanatig, láthatólag küzdött, hogy érzelmén annyira uralkodjék, hogy beszélni legyen képes; azután fejével kézírata felé intve, lemondó hangon tagolta e szavakat: «Én barátom - óh mily borzasztó!» és könnyekben tört ki. Bánatától annyira meg voltunk hatva, hogy csak akkor gondoltunk arra, hogy vigasztaljuk, mikor már eltávozott és már elkéstünk vele.

A lap a gépben volt már, de mivel mi tudtuk, hogy barátunk hírének kiadására súlyt fektet és azzal a reménnyel hizelegettünk magunknak, hogy cikkének nyilvánosságra hozatala által bus szívére fájó meglegedés szállana, félbeszakítottuk a nyomást és beszorítottuk hasábjaink közé, az alábbi cikket:

«Borzasztó szerencsétlenség. Tegnap este hat óra tájban, midőn Mr. Schuyler William, a South-park öreg és tisztelt polgára lakását elhagyta, hogy a városba bemenjen, a mi már évek óta szokása volt, kivéve az 1850. év tavaszát, midőn az ágyat kelle őriznie sebe miatt, melyet akkor kapott, midőn egy elragadt lovat akart megállítani és ez alkalommal éppen farához állott, karjaival hadonázott és kiabált, a mi ha csak pillanattal is előbb történt volna, az állat kétségtelenül megijedt volna, a helyett, hogy futását lassította volna, ámbár hogy ez reá nézve elég vészes volt, de még szomorubb és borzasztóbbá vált anyósának jelenléte által, ki ott állott és szintén nézte a borzasztó eseményt, de azért bizonyára nem kevésbbé valószínű, sőt bizonyos, hogy szerencsétlen esetek alkalmával mindig másfelé nézett, mert általában véve nem volt valami vidám, vagy bátor, hanem inkább az ellenkezője, a mint azt kijelentette saját anyja, a ki különben nem él már, hanem a boldog feltámadás reményében több mint három éve, hatvannyolcz éves korában meghalt, hamisság és vagyon nélkül, mivel az 1849-iki tűz mindenét megsemmisítette, a mivel csak a földön birt.

De ilyen az élet. Szolgáljon mindnyájunknak intő példa gyanánt e komoly esemény és fáradozzunk azon, hogy úgy éljünk, hogy ha meg kell halnunk, megtehessük azt. Tegyük kezünket szívére és fogadjuk fel ünnepélyesen és őszintén, hogy ez órától fogva kerülni fogjuk a részegítő poharat. (A «*Californian*» saját külön tudósítása.)»

A főszerkesztő idejött, pokoli lármát csapott, haját tépte, feldöntötte a butorokat és leszidott engem, mint valami csirketolvajt. Azt mondta, hogy mihelyt a lapot félóráig reám bizza, rászedetem magam az első ostoba kölyök, vagy az első bolond által. És azt mondta, hogy Mr. Blokenak ez a borzasztó czikke nem egyéb, egy csomó borzasztó badarságnál, nincs benne semmi szellem, semmi értelmet nem találhat benne az ember, és egyáltalában nem lett volna szükséges félbeszakíttatnunk a nyomást, azért hogy felvegyük azt a cikket.

Ime, ez a haszna az embernek abból, ha jólelkű. Ha olyan érzéstelen és minden szívélyesség nélküli volnék, mint bizonyos egyének, akkor azt mondtam volna Mr. Blokenak, hogy közleményét nem veszem fel ilyen késő éjjeli órában; de nem, bánatos sóhajai megindították szívemet és mohón ragadtam meg az alkalmat, hogy valamit tegyek fájdalmának enyhítésére. Nem is néztem át cikkét, hogy lássam, vajjon valami nincs-e rosszul benne, hanem gyorsan néhány bevezető sort irtam hozzá és kiadtam a szedőknek. Mit eredményezett számomra jószágom? Semmi egyebet, mint egész tömegét a szitkoknak és káromló szavaknak.

Magam fogom most elolvasni azt a cikket, hadd lássam, csakugyan méltó arra a nagy lármára? És, ha igazán így van, majd megkapja tőlem írója a magáét!

* * * * *

Átolvastam és be kell vallanom, hogy az első pillanatra kissé zavarosnak látszik. De még egyszer átnézem.

* * * * *

Ujból átolvastam, de valóban sokkal zavarosabbnak tűnt fel, mint bármi.

* * * * *

Most már ötször olvastam át, de ha kitudom venni az értelmét, akármi legyen a nevem. Nem tűr el semmiféle elemzést. Vannak olyan dolgok benne, a miket egyáltalában nem vagyok képes megérteni. Nem mondja meg, hogy mi történt Schuyler Williammal. Épen eleget mond róla, hogy sorsa felett érdeklődést keltsen és azután békét hagy neki. Egyáltalában kicsoda Schuyler William és a South-park melyik részében lakott és ha hat órákor beindult a városba, odaérkezett-e, és ha így van, történt-e vele valami? Ő-e az a lény, a kivel az a «borzasztó szerencsétlenség» történt? Tekintetbe véve a részletek gondos felemlítését, melyeket e cikkben láthatni, úgy tetszik nekem, hogy az embernek többet kellene tudnia, mint a mennyi tényleg van. Ellenkezőleg, homályos - és nemcsak homályos, hanem egészen érthetetlen. Schuyler úr 15 év előtti csonttörése volt az a «borzasztó szerencsétlenség,» mely Mr. Bloket olyan kimondhatlan búbánattal töltötte el és arra indította, hogy éjszakának idején idejöjjön, félbeszakította a lap nyomását, hogy a világot ezen eseményről tudósítsa? Vagy a «borzasztó szerencsétlenség» Mr. Schuyler anyósa birtokának régi időben történt elpusztulásában állott? Vagy pedig ugyanezen személynek három év előtt történt elhalálzásából állott? (Ámbár úgy látszik, hogy nem baleset következtében halt meg.) Szóval miben állott voltaképpen az a «borzasztó szerencsétlenség»?

Az a boldogtalan, számár Schuyler, miért állott az ő kiabálásával és hadonázásával egy elragadt ló fara mögé, ha fel akarta tartóztatni? És hogy az ördögbe gázolta el egy ló, mely már elhaladt előtte?

Mi a manót csináljunk azzal a figyelmeztetéssel? És e csodás fejezete a megfoghatatlanságoknak miért szolgáljon «tanulság» gyanánt? Mindenekfelett pedig mi köze van a «részegítő pohárnak?» Nem volt megmondva, Schuyler ivott, a felesége ivott, vagy anyósa? ivott, vagy a ló ivott - miért tehát a vonatkozása mámorosító pohárra?

Nekem igazán úgy tetszik, hogy Mr. Bloke, talán inkább maga hagyott volna békét annak a bizonyos részegítő pohárnak, akkor sohasem lett volna annyi baja azzal az elkeserítő szerencsétlenséggel. Ujból átolvastam azt a bárgyu cikket, a maga behizelgő értelmessé-gével, ujból és ujból átolvastam, hogy szédült belé a fejem, de nem tudtam belőle kiigazodni. Valóban úgy látszik, hogy történt valami szerencsétlenség, de lehetetlenség volt megállapi-tani, hogy miféle volt és kiben esett kár? Nem szívesen teszem, de kényszerítve látom magam, Mr. Bloket felszólítani, hogy ha barátjával ismét történik valami, erről szóló tudósításában a szükséges magyarázó megjegyzésekkel is álljon elő, hogy kivehessem belőle, miféle baleset volt az és kivel történt?

Nem bánom, pusztuljon el inkább minden barátja, sem hogy ismét az örültség örvényének szélére hajtson az a kísérlet, hogy ilyen valamit kibetűzzek.

Különös álom.

Tegnapelőtt éjjel csodálatos álmot láttam. Mintha egy lépcsőn ültem volna, (bizonyára egyik különös városban sem) mély gondolatokba merülve, az éjszaka pedig úgy tizenkét, vagy egy óra felé járhatott. A levegő balzsamos, elragadó volt. A csöndet egyetlen emberi hang sem zavarta, egyetlen lépés sem hangzott. Semminemű hang nem volt, mely a halotti csendet megszakította volna; csak időről-időre egy kutya tompa ugatása, vagy egy még távolabb levő kutya gyöngébb válasza. Ekkor hirtelen fenn az utcában valami zörgésfélét hallottam; azt hittem, hogy valamely társaság csörgettyüi (castagnet,) mely társaság éji zenét ad valahol. A legközelebbi pillanatban méltóságteljes léptekkel haladt el egy magas csontváz, fején valami csuklya-félével és egy elrongyolt, elavult szemfedővel, félig felöltözötten; a ruha foszlányai, viselőjének bordáira függtek le mereven - a csontváz elsurrant és eltűnt a szürke csillagfényben. Vállán összetörött, szúette koporsót vitt, kezében pedig valami köteget. Most már tudtam, hogy a csörgés honnan származott: az izületek zöreje és könyökének oldalához való csapkodása okozták a csörgést, mialatt tovament. Mondhatom, meg voltam lepetve. Mielőtt gondolataimat összegyűjthettem volna és szemlélődéseket tehettem volna arra nézve, hogy mit jelenthet ez a tünemény, egy második csontvázat hallottam érkezni, mert megismertem csörgéséről. Ennek egy koporsó két-harmada volt a vállán és néhány fej- és lábdeszka a hónalja alatt. Igen élénk óhajtasom támadt a csontváznak csuklyája alá nézni és megszólítani, de midőn megfordult és reám vigyorgott mély szemgödreivel, hegyes állával, azt véltem, hogy jobb lesz, ha nem tartóztatom fel. Alig távozott el, ismét hallottam a csörgést és az árnyékos félhomályból ismét egy csontváz került elő. Ez sulyos sarkó alatt görnyedt s egy kötélnél fogva nyomoruságos koporsót vonszolt maga után. Mikor a csontváz az én közelmbe érkezett, néhány pillanatig keményen megnézett engem, aztán megfordult, hátát felém tartotta és így szólt:

- Nem segitenéd le ezt itt nekem?

Segitettem neki a sarkó levételénél. A leemelés alatt és később e feliratot láttam a kövön:

BAXTER COPMANHORST JOHN

továbbá:

1839. Május.

E szám halála idejét jelezte.

Az elhunyt mellém telepedett fáradtan és os frontis-át nagy állkapcsával törülgette, leginkább előbbi szokásához képest, mint én gondoltam, mert azt nem láthattam, hogy verejtéket törült volna le.

- Rosszul van ez így. Nagyon rosszul van, mondá, szemfedelének maradványát magához szorítva s aztán állát elgondolkozva tenyerébe támasztva.

Ezután ballábát térdére tette és egy rozsdás szeggel, melyet koporsófájából huzott ki, lábujját kezdte vakarni.

- Mi van rosszul, barátom?

- Ah! minden, minden. Szinte kedvem jön azt óhajtani, hogy bár soha se haltam volna meg!

- Bámulásba hozasz. Miért beszélsz így? Talán valami ferdén ment? Mi bajod van volta-képen?

- Hogy mi bajom van? Ugyan nézd csak ezt a szemfedőt, - egészen rongyos. Nézd meg ezt a sirkövet, - egészen elkopott. Nézd meg ezt a négyszegletes vén koporsót - az embernek mindene, a mivel bír, elromboltatik, szeme előtt megy tönkre - és azt kérdezed még, hogy ferdén megy-e valami? Tűz és kénkö!

- Nyugodjál meg, nyugodjál meg, - szóltam hozzá, - bizonyára rosszul folynak a dolgok, de nem is teszem fel, hogy mostani helyzetemben sokat törődnél az ilyen dolgokkal.

- Már pedig tisztelt uram, mondhatom, hogy nagyon is sokat *törődöm* velök. Büszkeségem meg van sértve és kényelmem meg van csorbitva, mondhatnám meg van semmisítve. Fel akarlak világosítani helyzetemről, eléd akarom tární, úgy hogy megértheted, ha meg akarsz hallgatni.

Igy szólt a szegény csontváz, miközben halotti ruhájának fejfedőjét hátra tolta, mintha csatára készülne. Ilyen módon tudtán kívül vidám és ünnepélyes kinézést kölcsönzött magának, a mi egyáltalában nem felelt meg, komoly állása jellegének, melyet az életben elfoglalt - ha szabad így kifejeznem magam, és komor hangulatával szembetűnő ellentétet képezett.

- Folytasd, - mondtam én.

- Ott lakom abban a nyomoruságos vén temetőben, néhány utczával feletted, ott azon az utcán túl - ni, látod, hát nem gondoltam, hogy ez a porcz el fog szabadulni! - alulról a harmadik bordámnak, kérlek, barátom, kösd a végét hátgerinczemhez egy madzaggal, ha van nálad, ámbár kis ezüst sodronyvégecske sokkal kellemesebb, tartósabb és csinosabb, ha fényesre csiszolva viseli az ember - az embernek birnia kell azzal az öntudattal, hogy darabokra, foszlányokba megy széjjel, egyedül és csupán csak utódjainak közönyössége és hanyagsága miatt!

És a szegény kisértet olyan módon csikorgatta fogait, hogy belerándultam és megborzonegtem, a hatás még fokozódott bőr és husrétegeinek hiánya folytán.

- Mint mondtam, a régi temetőben lakom és pedig harmincz évnél jóval több idő óta és mondhatom neked, hogy a dolgok nagyon megváltoztak, mióta ezt a fáradt testet ott először fektettem le, oldalt fordítottam és hosszú álomra nyújtottam ki - azzal a pompás érzéssel, hogy örökre végeztem a boszusággal és gyötrellemmel, aggodalommal és kétséggel.

Jól eső és mindinkább növekvő elégtétellel hallgattam a sirásó munkáját, első ásólökésétől koporsómon addig, míg a zaj, mely új lakásom fedelén támadt, halk dobogássá gyöngült - elragadó volt az! Szeretném, hogy ma este megkiséreljed te is.

Csontkezének egy csörgő csörgésével felrázott álmadozásomból az elhunyt.

- Bizony barátom, harmincz évvel ezelőtt feküdtem oda le és boldog voltam e miatt. A temető akkor künn feküdt a mezőn - künn a szellős, virágos pompás régi erdőben, a pajkos szellő a levelekkel fecsegett, a mókusok felettünk és körülöttünk ugráltak, meglátogattak minket a csuszómászó állatok és a madarak zenével töltötték be a csendes magányt.

Hej! akkor tiz emberi életévet megért halottnak lenni! Minden szép és kellemes volt. Jó szomszédságban feküdtem, mert az összes halottak, a kik mellettem laktak, a város legelső családjaihoz tartoztak. Utódaink nagyon sokat tartottak reánk.

Sirdombjainkat igen gondosan ápolták, a sövények mindig kifogástalan állapotban voltak, a fejfákat befestették vagy fehérre mázolták; mihelyt szürkülni vagy korhadni kezdtek, ujakkal helyettesítették; gondoskodtak arról, hogy a siremlékek egyenesen álljanak, hogy a léczezet fényes és romlatlan legyen, hogy a rózsabokrok és cserjék megnyirva, rendbeszedve s minden hiánytól menten tartassanak, hogy az utak tiszták és simák legyenek és kavicscsal behintessenek. Hanem ezeknek a szép napoknak már végük van! Utódaink elfeledtek minket. Unokám

fényes házban lakik, mely abból a pénzből épült, a melyet az én öreg kezeim kerestek - én pedig elhanyagolt sirban nyugszom, mely tele van féreggel. E férgek szétrágják halotti ruhámat, hogy fészket csináljanak maguknak belőle! -

Én és számos barátaim, kik itt fekszenek mellettem, megalapítottuk és biztosítottuk e szép város jóllétét, szerelmünk fennhéjázó zálogai pedig elhagyják, hogy rothadjunk egy összeesett temetőben, melyet a szomszédok átkoznak, az idegenek gunyolnak.

Fontold csak meg az elmúlt és a jelen idő közti különbséget.

Például: sirjaink most mind össze vannak esve, fejfáink korhadva és feldőlve, a kerítések ide-oda támolyognak, siremlékeink fáradtan féloldalt hajolnak, sírköveink pedig elbátortalanítják az embert; dísz sehol sincs, semmiféle, sem rózsabokrok, sem kavicscsal beszórt utak, sem bármi olyas, a mi a szemnek jól esik; sőt az a szintelen deszkakerítés, mely azt a látszatot adta magának, mintha minket mint valami szent fogalmat az állatok társaságától és kegyelet nélküli lábaktól akarna megóvni: olyan mélyre süllyedt, hogy az utca felett lóbálja magát és egyebet nem teszen, mint szomoru nyugvóhelyünk létezését adja tudtul és még több gunyt von reá.

Most már nem rejthetjük el szegénységünket és rongyainkat a barátságos erdőkben, mert a város az ő mindent kiszárító karjait messze kinyújtotta és belevont minket a saját képébe; mindaz, a mi régi lakhelyünk vidámságából megmaradt, arra szorítkozik, hogy néhány szomoru erdei fa maradt ott, melyek unatkozva és megelégtelve a városi életet, lábaikkal koporsóinkban állanak, a ködös távolba néznek és azt kívánják, hogy bár ők is ott volnának.

Mondom neked, ez gyalázatos dolog!

Kezded belátni, kezded felfogni, hogy miként állanak a dolgok?

Mig utódaink körülöttünk, a városban, kényelmesen élnek pénzünkből, nekünk keményen küzdenünk kell, hogy koponyáinkat és csontjainkat összetartsuk.

Édes istenem, hiszen az egész temetőben egyetlen sírgödör sincs, melyben repedés ne támadt volna - egyetlen egy sincs.

Valahányszor éjjel esik az eső, ki kell másznunk és a fák ágain guggolnunk - hányszor költött fel álmomból a hideg víz, mely nyakunk közé zuhant!

Tudd meg, hogy ilyenkor mindenütt kinyílnak a régi sirok és félretaszítatnak a régi emlékek: az összes csontvázak kerekét oldanak, hogy valamelyik fán egy kis helyet szoríthassanak maguknak.

Istenem! Ha te egy ilyen éjjel, tizenkét óra után elhaladtál volna, ott láthatnál volna, a mint legalább tizenötönként egy-egy ágon szorongtunk, mialatt csontjaink szomorúan csörögtek és a szél bordáinkon keresztül sivitott!

Nagyon gyakran három-négy unalmas órahosszat guggoltunk ott, aztán ismét leszállottunk mereven és álmosan, összefagyva. És egymástól kölcsön kértük koponyáinkat, hogy kimerítsük a vizet sirjainkból.

Ha belenézel szájamba, most, mialatt hátrahajtom a fejemet, láthatod, hogy koponya falcsontjaim félig tele vannak odaszáradt földdel, - milyen nehézzé és ostobává teszi ez olykor a fejemet!

Igen, jó barátom, akár hányszor, ha reggeli szürkület előtt haladtál volna arra felé, azt láthatád volna, hogy a sirokat kimerítjük és halotti ruháinkat a kerítésre száradni terítjük.

Ah! egy napon ellopták egy elegáns lenzsebkendőmet, - azt hiszem, hogy bizonyos Smith, ki odaát lakik, valami parasztemetőben, ő vette el - azért gondolom ezt, mert első ízben, mikor

láttam, nem volt rajta egyéb egy tarka csíkos ingnél és nem régiben egy új temetőben tartott társas összejövetelünkénél ő az egész társaságban legjobban öltözött hulla volt és - ez igen nevezetes körülmény - eltávozott, mikor engem meglátott; aztán nemrégiben egy öreg asszony elvesztette innen koporsóját; az öreg rendesen magával vitte a koporsót, ha valahova ment, mert könnyen meghült és az izületi csúszot, mely halálát okozta, ismét megkapta, ha igen ki volt téve a hűvös esti légnek.

Hotchkissnak hívták az öreget. Hotchkiss Anna Matildnak - talán ismered?

Elöl két első foga van, magasra nőtt, de nagy hajlandósága van menetközben a meghajlásra; baloldalán egy oldalbordája hiányzik, szürke hajának egy része még meg van és fejének egyik oldalán alácsüng. Ezen kívül még épen egy kis köteg, épen a jobb füle felett, egy pedig a jobb füle alatt; alsó állkapcsa egy helyen, a hol megszabadult, sodronnyal van megerősítve; bal előkarjából egy kis csontocska hiányzik, egy ütközetben veszett el; - van valami fennhéjázó egész járásában, mindig karjával oldalt támaszkodva, orrát a levegőbe emelve jár; meglehetősen szabad természete van, mindenütt meg van sérülve és zúzva, úgy néz ki, mint egy kosár összezúzott kőedény - nem találkozottál vele vagy egyszer?

- Isten őrizz! - kiáltottam fel önkéntelenül, mert nem tudom miért, de ezt a kérdőalakot nem vártam és ez kevésbé kihozott elővigyázatos magatartásomból.

Azonban siettem, hogy gorombaságomat ismét jóvá tegyem és így szóltam:

- Azt akartam mondani, hogy nem volt szerencsém, mert szándékosan nem beszélnek egy barátnédról tisztelet nélkül. Azt mondod, hogy megloptak téged, ez kétségkívül szégyenletes, de abból a halotti ruhából, a mely rajtad van, annyi megmaradt, hogy azt láthatom, hogy egy időben becses, drága ruha volt. Hogy történt...?

Felette kisérteties kifejezés kezdett vendégem összeaszott vonásain és csontos arczán kifejlődni. Már nyugtalankodni és félni kezdtem, de ekkor ő azt mondta nekem, hogy azzal van e pillanatban elfoglalva, hogy egy ravasz mosolyt hozzon létre, mely azt jelzi, hogy abban az időben, mikor mostani ruháját megszerezte, egy szellem a szomszéd temetőből elvesztette a magáét.

Ez ismét megnyugtató, de felkértem, hogy ezután lehetőleg tartózkodjék a szóban forgó kifejezéstől, mert arczkifejezése kissé bizonytalan.

Még a legnagyobb gondosság mellett sincs kizárva, hogy kifejezése eltéveszti célját.

Mindenekelőtt a mosolygást kerülje.

A mit ő egész őszintén fényes sikernek tartana, az előttem egész más világításban tűnnék fel.

Hozzátettem, hogy nagyon szívesen látom, ha egy csontváz jókedvű, sőt, nincs ellenemre az sem, ha tisztességes módon tréfálgozik; de nem hiszem, hogy a mosolygás egy csontváznak épen előnyösen állana.

- Igen, kedves barátom, - mondá a szegény csontváz - a dolgok épen úgy vannak, a mint én azt neked elmondtam. E régi temetők közül kettő: az, a melyiken én lakom és egyik, a melyik valamivel tovább fekszik, - most élő utódainktól szándékosan annyira elhanyagoltatik, hogy többé nem is lakható.

Eltekintve ez állapot csonttani kényelmetlenségétől, - és ez nem csekély baj esős időben - a dolgok jelenlegi helyzete tulajdonunk tönkrement.

Odajutottunk, hogy el kell költöznünk, vagy pedig nyugodtan végig kell néznünk, hogy értéktárgyaink hogyan romlanak el és hogyan tétetnek teljesen tönkre.

Nem is fogod talán elhinni, de tiszta igazság, hogy összes ismerőseim közt egyetlen egy sincs, a kinek jó állapotban levő koporsója volna. Ez a tény, mint mondtam. Semmi esetre sem értem azt a közönséges népséget, mely tölgyfa-ládában, gyors-szekeren utazik ide, hanem azokról a diszes, ezüsttel kivert sirházakról, a nagy fajtákról szólok, melyek fekete tollas csákók környezetében nagy menettel érkeznek ide fenségesen és ki tudják keresni maguknak a temetőben a legjobb helyeket - olyan egyéneket gondolok, mint a Jarvisok, a Bledsoek, a Burlingok és a többiek.

Mindnyájan közel állanak ahoz, hogy tönkre jussanak. A legjobb hitelű emberek voltak, a kiket csak birtunk. Nézd meg őket most - teljesen szegénységre jutottak. Egyik Bledsoe tényleg elvesztegette siremlékét egy hajdani vendéglői pinczérnek, csupán azért, hogy néhány új gyaluforgácsot kapjon feje alá.

Mondom neked, kötetekre valót beszél ez a tény; mert semmi sincs, a mire egy hulla olyan büszke volna, mint siremlékére.

Szereti annak feliratát mindig újból elolvasni és így darab idő múlva arra a hitre jön, hogy ő maga is elhiszi, a mit az mond, akkor aztán éjszakáról éjszakára láthatod ott ülve a kerítésen, amint gyönyörködik feliratában.

A sirfeliratok olcsók és rendkívül jól esnek egy szegény ördögnek, ha meghalt, nevezetesen akkor, ha életében sok bajjal kellett küzdenie. Szeretném, hogy többet használják a sirfeliratokat, mint most szokták.

Nos, én nem akarok panaszkodni, de köztünk legyen mondva, kissé mégis csak hitvány dolog volt az utódaimtól, hogy semmi egyebet sem adtak nekem ennél a régi sirkőlapnál és még hitványabb tőlük az, hogy semmiféle bókot sem tettek reá. E szavak voltak rajta:

ELMENT ODA-ÁT, MEGÉRDEMELT JUTALMÁÉRT

Mikor ezt a feliratot először olvastam, nagyon büszke voltam reá, de lassanként észrevettem, hogy mikor vagy egy régi barátom odajött, a korláthoz támasztotta állát, hosszú arcot csinált és elolvasta, mikor végére ért a szavaknak, maga elé vigyorgott, aztán örömteljes, meglegedett arcczal ment tova.

Ekkor kivakartam a feliratot, hogy ne lássam azokat a bolondokat. De ilyen magamféle halott mindig büszke az ő siremlékére.

Ime odaát kóborol a Jarvis családjából egész sereg, családi siremlékével.

Smithers is csak az imént haladt át az ő siremlékével, néhány bérbe fogadott kísértettel. *Holla! Higgins! Isten áldjon, vén pajtás!...*

Ez Meredith Higgins - 44-ben halt meg, - a mi temető osztályunkhoz tartozik, - előkelő régi család, - özanyja indiánnő volt, - igen bizalmas lábon élek vele, - nem hallotta köszönésemet, - ez az oka annak, hogy nem válaszolt. És ezt nagyon sajnálom, mert nagyon szívesen bemutattam volna őt neked. Megtetszett volna neked. Ő a leginkább meggörnyedt, béna és szerteszélyel-ment csontváz, a melyet valaha láttál, de tele van élczzel és jókedvvel. Ha kacag, úgy hangzik, mintha két követ surolnának egymáshoz és mindig olyan vékony hahotával kezdi, a mely úgy hangzik, mintha egy szeggel végig karczolnának egy ablaküveget.

- Hé, Jones!

Az ott az öreg Columbus Jones - halotti ruhája négyszáz dollárba került, - az egész felszerelés, a siremléket is beleszámítva 2000 dollár. 26 tavaszán történt. Nagyon is nagyszerű volt az akkori időben. A halottak még az Alleghuanok tájáról is összegyűltek, hogy lássák ezt a

diszes halotti felszerelést - az a lélek, a melyik a mellettem levő sirban lakik, igen jól emlékszik még arra.

... Látod ott azt az egyént, karja alatt egy darab fejfával kóborolni, térde alatt szárcsont nélkül? - Dalhouse Bartow és Columbus Jones mellett ő volt a legpompásabban felszerelt személyiség, a ki valaha a mi temetőnkben feküdt. Mindnyájan elköltöztünk. Azt a bánásmódot, melyet utódainktól kell eltűnünk, nem tudjuk már tovább elviselni.

Uj temetőket csinálnak, de minket szégyenletes helyzetünkben hagynak.

Kijavítják az utcákat, de soha sem javítanak ki valami olyast, a mi érettünk van, vagy a mienk.

Nézd csak meg az én koporsómat - annyit mégis mondhatok neked, hogy a maga idejében olyan butor darab volt, mely e város bármely házában a figyelmet magára vonhatta volna. Megkaphatod, ha akarod - nem tudom magamnak azt a fényűzést megengedni, hogy kijavíttassam. Téess neki új feneket, foldoztasd meg fedelének egy részét és tégy a bal felébe kevés új forgácsot - olyan kényelmesnek fogod találni, mint bármelyik ilyenemű társát, melyet valaha megpróbáltál.

Ne köszönd - ah, kérlek, ne is beszélj róla - udvarias voltál velem szemben és inkább mindent, a mivel bírok, neked adnám, semhogy hálátlannak tűnjek fel.

Hát ez a kendő? A maga nemében csinos jószág - tetszésedet megnyerte?... Nem? Jó, a mint neked tetszik; ámbár én nagyon szívesen mutatnám magamat hálásnak irányodban - *rajtam* semmi kivetni való sincsen.

Isten veled, barátom, el kell mennem. Még ma éjjel talán nagy utat kell tennem; persze, bizonyosan nem tudom. De egyet bizonyosan tudok, nevezetesen azt, hogy most kivándorló félben vagyok: abban az ösmeretes régi temetőben nem fogok én többé aludni. Mindenfelé kóborolni fogok, a míg tisztességes szállásra akadok - még ha Uj-Jerseyig is kellene mennem. Az összes lakók kiköltözéssel vannak elfoglalva. Tegnap este nyilvános tanácskozásban elhatároztattott, hogy kivándorolnak és azon időre, midőn a nap felkél, régi lakásában egyetlen csontváz sem lesz található. Az ilyen temetők illők az engemet túlélt rokonaimhoz, de semmiesetre sem azokhoz a halandó-részekhez, melyeknek szerencsájuk van e megjegyzést tenni. Az én nézetem szerint ez az általános nézet. Ha kétkedel benne, akkor eredj oda és nézd meg, hogy a kiköltöző lelkek elvonulásuk előtt mindenféle tárgyat felfordítanak. Nem-tetszésük nyilvánításai majdnem lázadás jellegével bírnak... Hollá! hiszen itt vannak néhányan a Bledsoék közül és ha segíteni akarsz nekem e sarkó felemelésében, akkor azt hiszem, hozzájuk csatlakozom és tovább nyargalok velök - igen tiszteletre méltó régi család. Bledsoék mindig hatlovas gyászokcsival és más ilyen dolgokkal szoktak kijönni, mikor én ötven évvel ezelőtt nappal az utcákon jártam. «Élj boldogul barátom.»

És vállán sarkóvével hozzácsatlakozott a borzalmas menethez, ütött-kopott koporsóját maga után huzva; mert ámbár nagy szívélyességgel akarta rám erőszakolni, én mégis vonakodtam, vendégszerető szállását elfogadni.

Gondolom, csaknem két óra hosszáig kóboroltak e komor menekülők, csörögve, megterhelve borzalmas értéktárgyaikkal és ez idő alatt folyton ott ültem és sajnálkoztam felettük. Kettő vagy három a legifjabbak és legkevesebbé összeaszottak közül kérdezősködött az éjjeli vasuti vonatok menetrendje felől, a többiek azonban ismeretleneknek látszottak ez utazási móddal és csupán különböző városok és városkák felé vezető utak után tudakozódtak; e városkák közül nem egy, nincs is már a térképen, eltűntek róluk és a földről, harmincz esztendő óta; mások pedig nem is léteztek soha, csak térképekben, még pedig várost alapító birtokosok magán

térképein. A csontvázak kérdezősködtek a városok és városkák temetőinek állapotáról, valamint arról a hirről, melyben a polgárok a halottak iránti tiszteletük tekintetében állanak.

Ez az egész történet rendkívül érdekelt engem és ezenkívül nagyon felkeltette részvételem e hontalan lények irányában. És minthogy mindez valóságosnak megfelelően látszott és én nem tudtam, hogy ez álom volt, egy halotti ruhában levő vándornak azt az eszmét említettem fel, mely keresztülvillant agyamban: hogy tudósítást adok erről a különös és felette szomorú kis vándorlásról; de megjegyeztem azt is, hogy e tudósítást nem tudom az igazsághoz hiven és egészen úgy, a mint megtörtént, előadni a nélkül, hogy azt a látszatot ne kelteném fel, hogy gúnyt űzök e komoly tárgygyal és tiszteletlenséget tanusítok a holttestekkel szemben, valamint még élő rokonaikat megsérteném és megszorítanám.

Azonban ez a tiszteletreméltó és udvarias maradványa egy volt polgárnak odakönyökölt kertajtómra és ezt sugta a fülembe:

- Ne hagyd magad rászédetni! Az a község, a mely ilyen temetőket, mint a minőkben mi voltunk, meg tud szívelni: az képes mindent elviselni, a mit bárki is mond az elhanyagolt és elhagyott holtakról, kik ama temetőkben fekszenek.

Épen e pillanatban egy kakas kukorékolt és az egész kísértet tábor eltűnt, nem hagyva maga után egyetlen csont- vagy foszlánydarabot sem. Felébredtem és azt a felfedezést tettem, hogy ágyban feküdtem és fejem mélyen lecsüngött - olyan helyzet, mely az álomra nézve: tanulságos álmokat, illetőleg kedvező lehet, de nem költői álmokra való.

Megjegyzés.

Az olvasó legyen meggyőződve arról, hogy ha lakóhelyének temetői jó állapotban tartatnak, ez az álom semmiesetre sem az ő városára, hanem kizárólagosan és a legnagyobb rossz-akarattal a *legközelebbi* városra vonatkozik.

Értesítés kéretik.

«Nem tudna nekem értesítést adni azokról a szigetekről, a melyeket a kormány meg akar vásárolni, ha ugyan van ilyen szándéka?»

Nagybátyám akarja ezt tudni. Szorgalmas, derék ember és azon igyekezik, hogy becsületes, tisztességes úton keresse meg a kenyerét, mindenek felett pedig szereti a nyugalmat. Szeretne valahol megtelepedni, a hol csendes, zajtalan életet folytathat. Volt az új Szent-Tamás szigeten, de azt mondja, hogy az ottani állapotokat nem valami nagyon rendezetteknek tartja. Volt ott már az állam egy *attachéjával*, a kit pénzzel küldtek oda, hogy a sziget árát kifizesse.

Nagybátyámnak ugyanabban aládában állott a pénze, és mikor a fedélzetre mentek, hogy nyugtát adassanak maguknak, feltörték a matrózok a ládát, kiszedték az összes pénzt belőle és nem tettek semmiféle különbséget a hivatalos pénz között, a mit hivatalos úton talán el lehetett volna kezelni, és a nagybátyám pénze között, a mi magántulajdon volt és épen ezért tiszteletben kellett volna tartaniok.

Tehát hazajött. Hozott magával más pénzt és visszatért. Ekkor megkapta a hideglelést. A mint önök tudják, ott alant hétféle hideglelés van, mivel pedig a nagybátyám vére az álmatlanság, általános nyugtalanság és szellemi kimerülés miatt rendetlenségbe jött, nem sikerült az első hideglelésből kigyógyítania magát és így megkapta a másik hatot. Az már igaz, hogy nem olyan ember, a ki előszeretettel viseltetnék a hideglelés iránt, ámbár rendkívül derék ember, és mindig csak azt teszi, a mit jónak lát; azért nagyon bosszus volt, mikor a dolgok úgy állottak, hogy szinte meg kellett halnia. De keresztül vágta magát, jobban lett ismét, felgyógyult, ismét gazdaságot rendezett be magának. Bekerítette, másnap aztán jött az a nagy zivatar és a gazdasága legnagyobb részét Gibraltárba mosta el, vagy oda valahová a szomszédságába. Türelmes modorával csak azt mondta, hogy oda van a kerítés és nem is akarta magát azzal gyötörni, hogy megkísértse felfedezni, hogy hova repült, ámbár, véleménye szerint, Gibraltárba vándorolt.

Azután egy hegybe fektette pénzét. Gazdaságot rendeztetett be magának a tetején, hogy ne legyen utban, ha a tenger még egyszer a száraz földre akar jönni. Jó hegy volt, jó gazdaság volt, de mit ért vele? A legközelebbi éjjel földrengés támadt és mindent lerázott onnan. A mint önök tudják, csupa dirib-darabbá vált minden, összevegyült mindenféle idegen jószággal, úgy, hogyha nem akart a hatósághoz fordulni, nem tudta volna megmondani, melyik az ő dirib-darabja; már pedig a törvényhatósághoz fordulni - nem, ezt nem akarta tenni, mert mikor Szent-Tamásra kivándorolt, az volt az ő célja, hogy nyugodalmas életet folytasson. Mindent, a mit óhajtott, arra szorítkozott, hogy letelepedjék és békés életet folytathasson.

Még egyszer megfontolta a dolgokat és végre arra a gondolatra jött, hogy ismét megkísérti a völgyben, annál is inkább, mert most már téglagyárat akart felállítani. Nagy terület földet vásárolt magának és egyelőre százezer darab téglát állított ki száradni, hogy aztán kiégesse. De a szerencse most se kedvezett neki. Tüzhányó tört át azon éjjel ott és téglagyárat mintegy kétezer lábnyi magasságra tolta fel a levegőbe.

Rettenetesen megharagudott érte. Volt odafenn és azt mondja, hogy a téglák mind jól ki vannak égve, de nem tud egyet sem lehozni belőlük.

Azt hitte kezdetben, hogy a kormány majd csak lehozatja talán, mert: ha a kormány megvásárolta a szigetet, akkor meg is kell védelmeznie annak a tulajdonát, a ki jóhiszeműleg ebbe a szigetbe helyezte el pénzét.

De minden, a mit kíván, arra szorítkozik, hogy békés életet folytasson, azért tehát nem fogja zaklatni a kormányt azért a segélyért, a melyre gondolt.

A következő héten két hadihajóval ismét odahajózott, hogy a parton alkalmas helyet keressen egy gazdaság számára, a hol nyugodalmas életet folytathatna. De egy nagy víztölcsér besodorta mind a két hajót a sziget belső tájékára, mely alkalommal nagybátyám majdnem életét vesztette. Most már felhagyta a hajón való kutatást és elvesztette a bátorságát.

Hát most már nem tudta, hogy mihez kezdjen. Megkísérelte Alaskával ott a jegestengeren, de a medvék annyira utána vetették magukat és folyton annyira kényszerítették arra, hogy meneküljön; hogy kénytelen volt elhagyni ezt az országot. A medvéknek azon hajlama miatt, hogy mindig a háta megett lépdeltek, nem volt lehetséges ott nyugodalmas életet folytatnia. Így történt, hogy az új szigetre, a melyet mi vásároltunk: Szent-Tamásra akart menni.

De mégis azt hiszi, hogy Szent-Tamás nem eléggé nyugodalmas olyan embernek, mint ő és ez az oka annak, a miért meg akarja tudni felőlem, hogy vajjon nem foglalkozik-e a kormány azzal a gondolattal, hogy legközelebb még szigeteket vásároljon. Ugy hallotta, hogy a kormánynak szándéka Porto Ricot megvásárolni. Ha az igaz, akkor megkísérli Porto Ricoval, feltéve, hogy nyugodalmas hely. Alkalmas lenne-e Porto Rico olyan embernek, mint ő? Mit gondol ön? meg akarja-e vásárolni a kormány ezt a szigetet?

Szerkesztői üzenetek.

«**Fiatal író.**» Igen, mindenesetre *ajánlja* Agasziz az íróknak, hogy halat egyenek, mert a benne levő foszfor fejleszti az agyat. Eddig igaza van. De arra nézve nem tudok önnek utasítást adni - legalább határozottan, hogy *mennyit* kell önnek ennie. Ha az az irodalmi kísérlet, melyet beküldött, úgy középtermelése, akkor azt hiszem, hogy rövid időre elég az ön szükségletére néhány *czethal*. Nem a nagyobb fajtából, csak egyszerű jó közepszerű *czethal*.

«**Foglalkozásszerű koldus.**» - Nem. Önnek nem kell bankjegyeket értékükön alul elfogadnia.

«**St. F. Clair Higgins**» *Los Angeles*. «Életem el van hibázva. Szerettem, rajongtam, örültem és az, a kit szerettem, hidegen elfordult tőlem. Mit tanácsolna ön nekem?»

Fordítsa kegyét másra is, vagy többekre, ha van választéka bennök. Kövessen el továbbá mindent, a mit csak meglehet, hogy előbbi kedvesét boldogtalanná tegye. Regényekben az a bárgyu gondolat van elterjesztve, hogy minél boldogabb lesz egy leány egy másik férfival, annál boldogabbá teszi ez a régi kedvest, a kit hűtlensége által tönkre tett. Nehogy meglegye azt, hogy ez örültséget elhiggye! Minél több okot talál a leány arra, hogy sajnálja azt, hogy nem ment önhöz nőül, annál jobban fogja ön magát érezni. Nem költői, de nagyon egészséges elmélet.

«**Aritmeticus.**» Virginia, Nevada. «Ha egy ágyugolyónak 3 1.3 másodpercze van szüksége, hogy négy mértföldet haladjon és 3 3.8 másodpercze a legközelebbi 4, valamint 3 5.8 nap az ezután következő négy mértföld megtételére és ha azután sebessége ugyanilyen arányban apad, mennyi időre lesz szüksége; hogy 1500 millió mértföldet repüljön át?»

Nem tudom.

«**Szorgalmas tanuló.**» Oakland. - Igen; önnek igaza van. - Amerikát nem Selkirik Sándor fedezte fel.

«**Elcsapott kedves.**» - «Szerettem és szeretem még mindig Howard Edwithát és szándékom volt nőül venni. De ah! mig én a mult héten Benicziában voltam, nőül vette Jones. És így életem boldogsága örökre oda legyen? Nem létezik erre segély?»

Természetes, hogy van. Minden törvény, írott és íratlan, az ön oldala mellett van. A *szándék* és nem a *cselekmény* minősíti a büntettet, más szavakkal a *tényt*. Ha ön kebelbarátjának azt mondja, hogy bolond és ezzel szándéka őt megsérteni, akkor ez sértés; ha tréfából teszi és nem akarja megsérteni, akkor *nem* sértés. Ha az ön pisztolya *véletlenül* elsül és megöl valakit, akkor önnek semmiféle bántása sem lesz, mert nem követett el gyilkosságot; de ha ön nyilvánvaló *szándékkal* gyilkossági kísérletet követ el, és ez teljesen nem sikerül, a törvény mégis világosan kimondja, hogy itt gyilkossági *szándék* forog fenn és önt ezzel vádolják. Ergo, ha ön Edwithát *véletlenül* nőül vette volna, akkor tényleg nem is lenne vele megnősülve, mert a *nősülés aktusa* ezen *szándék* nélkül nem hajtható végre. Így következtetve tovább, szorosan a törvény szellemében, mivel hogy ön előre gondolt arra és *szándéka* volt, hogy Edwithát nőül vegye, és azt nem tette meg, azért mégis neje önnek - mert, mint fennebb mondtam - itt a büntett *szándéka* forog fenn. Napnál világosabb tehát, hogy Edwitha az ön neje, és önön úgy lehet segíteni, ha elővesz egy fűtykőst és Jonest úgy eldöngeti vele, a hogy csak bírja. Minden férjnek joga van nejét más férfiak ajánlataitól megvédeni. De még egy másik módja van önnek. - Ön *előbb* volt férje Edwithának - előleges szándék alapján - és így most bigamia miatt perelheti be Edwithát, mert azután ment nőül Joneshez. Ezen bonyolódott esetnek még egy másik oldala is van: önnek szándéka volt Edwithát nőül venni és így ő a törvény értelmében az ön neje - ezzel rendben vagyunk, ez ellen nincs mit tenni; de Edwitha nem önhöz ment nőül, és ha ez sohasem is volt *szándékában*, akkor igen természetesen *nem*

ön a férje. Hogy Joneshez nőül ment, ezáltal a két férjűség, a bigamia büntettét követte el, mert másnak volt a neje - eddig rendben van a dolog - de nézze csak, hiszen neki nem volt más *férje*, mikor nőül ment Joneshez, tehát nem is követte el a bigamia büntettét. Ha az esetet ilyen oldaláról tekintjük akkor Jones *hajadon leányt* vett nőül, a ki egyszersmind másnak az *özvegye*, másnak *felesége* volt, de a kinek mégsem volt férje, sohasem volt, *szándéka* sem volt az, hogy legyen, ezért nem is ment férjhez; ennek következtében tehát *ön agglegény*, mert sohasem volt férj és *nős* ember, mert élő felesége van, de egyuttal *özvegy is*, mert elvesztette ezen nejét, mindenekfelett pedig rémitő nagy *számár*, mert Benicziába ment, mialatt a dolgok ilyenképpen összebonyolódtak. Most pedig én magam is annyira belezavarodtam e rendkívüli eset tömkelegébe, hogy fel kell hagynom minden további kísérlettel, hogy önnek tanácsokat adjak, mert a végén zavarossá és érthetetlené válhatnék. Azt hiszem, hogy képes lennék, a bizonyítás fonalát újból felvenni ott, a hol megállottam, és ha szigorúan követném darab ideig, talán bebizonyíthatnám az ön meglegedésére vagy azt, hogy ön nem is létezett sohasem, vagy hogy most meg van halva, tehát semmi szüksége sincs a hűtlen Edwithára - gondolom, meg tudnám tenni, ha ez önnek megnyugtatósára szolgálna.

«**Arithmeticus.**» Virginia, Newada. - «Lelkesült tanulmányozója vagyok a mennyiségtannak és oly bosszantó reám nézve az, hogy kutatásaimban mindig feltartóztatnak az ilyen talányos arithmetikai-technikai részletek. Ugyan kérem magyarázza meg nekem a mértan és a kagyló-isme, a conchyologia közti különbséget!»

Most már megint beállit *maga*, arithmetikai bolondságaival, én pedig bosszantó náthámmal kinlódom. Ha látta volna a megvetésnek ama kifejezését, mely arczomat pillanatra elhomályosította és legutóbbi tüsszentésem által a szélrózsa minden irányába szilánkokká daraboltatott, mint valami eltört tükör, akkor bizonyosan nem intézte volna ezt a gyalázatos kérdést. A conchyologia olyan tudomány, melynek a mennyiségtanhoz épen semmi köze sincsen, csak kagylókkal foglalkozik. - A ki valamely vendéglős számára osztrigákat nyitogat, vagy tojás-héjat tör, az még nem *töri* magát a conchyológiával - ez finom gyöngyszeme a gunynak, mely önnek a vastag «héján» azonban valószínűleg nem hatol keresztül. No, most már hasonlitsa össze a conchyológiát a mértannal és meglátja a különbséget, meg fogja találni a kérdésre a választ. De ne kinozzon tovább arithmetikai borzasztóságaival, a mig meg nem tudja, hogy megszabadultam náthámtól. E pillanatban keserü gyűlöletet érzek ön iránt - mert ön kinez, én pedig semmit sem tehetek, mint tüsszentek, dühösködöm és zsebkönyvemet parányokra tépem szét. Hallja! ha maga most lőtávolságnyira volna az orrom előtt, kioltanám az életét.

Az interviewoló látogatása.

Az izmos és ügyes fiatal ember felszólításomra helyet foglalt, megjegyezte, hogy összeköttetésben áll a «*Mindennapi Égiháboru*»-val és hozzá tette:

- Remélem, nincs semmi ellenvetése, azért jöttem, hogy önt interviewoljam.

- Hogy engem meg? -

- Hogy önt interviewoljam.

- Ah! Értem. Igen - igen Uram! igen-igen.

Nem voltam teljesen rendben ama reggel. Igazán mintha szellemi erőm kissé szenvedett volna. Könyvszekrényemhez mentem és miután hat-hét perczig kerestem benne, szükségesnek láttam a fiatal emberhez fordulni. Kérem tőle:

- Hogy írja azt le?

- Leírni? Mit?

- Interviewolni.

- Jóságos Istenem! Miért akarja leírni?

- Nem akarom én leírni, utána akarok nézni, hogy mit jelent?

- No, ez csodálatos, be kell vallanom, hogy csodálatos. *Én* megmondhatom önnek, hogy mit jelent, ha ön - ha ön. -

- Ó nagyon jól van! Az ön válasza elég, rendkívül le leszek érte kötelezve...

- In: i-n, ter, te-r, inter. -

- Tehát ön *I*-vel írja?

- Természetesen, hát!

- Ah, ezért kerestem annyit!

- De tisztelt uram, mivel akarja *ön* írni?

- Én, én - én voltaképp nem is tudom. Ott volt a szótáram, kerestem benne hátul, abban a reményben, hogy az ábrák között megtalálom. De már nagyon régi kiadás.

- Nos hát, tisztelt barátom, *ábrát* róla még a legújabb ki - bocsásson meg jó uram, ne vegye tőlem rossz néven - de ön nem néz ki olyan - olyan értelmesnek, a milyennek vártam. No, ne vegye rossz néven. Nehogy megharagudjék.

- Ó kérem, kérem! Már többen mondták nekem és olyanok, a kik nem hizelegnek, a kiknek semmi érdekük sincs abban, hogy hizelegjenek, azt vélték, hogy ebben a tekintetben igazán furcsa vagyok. Igen - igen; elragadtatással beszélnek róla.

- Azt elhiszem. Hanem most térjünk az interviewre. Tudja, hogy most szokásban van minden embert meginterviewolni, a ki hirre teszen szert.

- Ugy? nem hallottam róla semmit sem. Mivel hajtják ezt végre?

- Hm - ah - hm, - hm, - no ez igazán nem nagyon biztató. Némelykor bunkós-bottal *kellene* végrehajtani, de rendesen úgy történik, hogy az interviewoló kérdéseket intéz és a meginterviewolt válaszol ezekre. Most nagyon kedvelt mód ez. Megengedi, hogy önhöz néhány kér-

dést intézzek, melyek nyilvános és magánéletét, multjának fontosabb mozzanatait világítják meg?

- Ó, örömmel - örömmel. Igaz, hogy rossz emlékező tehetségem van, de remélem, hogy ön ebből nem sokat csinál. Nevezetesen, nagyon szabálytalan, rendesen - csodálatosan szabálytalan. Némelykor vágtatva rohan, majd ismét két hétre van szüksége, hogy egy adott ponton áthaladjon. Nagy bánatot okoz nekem.

- Ó, az nem baj, ha csak megteszi azt, a mi erejétől kitelik.

- Azt megteszem. Nagyon összeszedem magamat.

- Köszönöm. Kész arra, hogy megkezdjük?

- Kész vagyok reá.

Kérdés: Mennyi idős ön?

Felelet: Tizenkilencz leszek júniusban.

K.: Ne mondja! Azt hittem, hogy harminczöt-harminczhat éves. Hol született?

F.: Missouriban.

K.: Mikor kezdett írószkodni?

F.: 1836-ban.

K.: De hogyan lehetséges az, hogy most csak tizenkilencz éves?

F.: Nem tudom. Nem találja különösnek?

K.: Csakugyan az. Kit talál a legcsodálatosabb embernek azok közül, - a kit eddig ismert?

F.: Burr Áront, ki 1804-ben Hamiltont párbajban meglőtte.

K.: De hiszen ön nem ismerte Burr Áront, ha még csak tizenkilencz éves. -

F.: Ej, de ha ön jobban tudja mint én, akkor miért kérdez?

K.: Kérem, csak szerény megjegyzés volt, egyéb semmi. Hogyan ismerte meg Burrt?

F.: Hát, egy nap véletlenül a temetésén voltam és azt mondta nekem, hogy ne csapjak oly nagy lármát, és -

K.: De jóságos egek, ha a temetésnél volt, akkor meghalva kellett lennie; és ha meg volt halva, hogyan törődhetett azzal, hogy csinál-e ön lármát, vagy nem?

F.: Nem tudom. Mindig olyan különös ember volt ebben a tekintetben.

K.: Mégsem foghatom fel. Azt mondja, hogy beszélt önnel, és mégis halva volt.

F.: Én nem mondtam, hogy halva volt.

K.: De hát nem volt meghalva?

F.: Hm, némelyek azt mondták: igen, némelyek: nem.

K.: Mit gondolt ön?

F.: Semmit sem törődtem azzal! Hiszen nem az én temetésem volt.

K.: És ön - de, ezt nem hozhatjuk tisztába. Engedje meg, hogy egyebet kérdezzek. Melyik napon született?

F.: Hétfőn, 1693. október elsején.

K.: Mit! Lehetetlen! Hisz akkor ön száznyolczvan évnél idősebb. Hogy magyarázza azt meg?

F.: Én sehogy sem magyarázom.

K.: De az előbb azt mondta, hogy még csak tizenkilencz éves, és most száznyolczvannak adja ki magát. Hiszen ez szörnyű ellentmondás.

F.: Hah! Észrevette? (kézszorítás) Gyakran tünt fel előttem is ellentmondás gyanánt, de én nem tudom, nem határozhattam el magamat. - Milyen gyorsan veszi ön észre az effélét!

K.: Köszönöm szépen a bókot. Voltak, vagy vannak testvérei?

F.: Hm. Én - én - azt hiszem, hogy - igen - de nem emlékszem rá.

K.: No, ez a legrendkívülibb nyilatkozat, a mit csak valaha hallottam.

F.: No, hogy gondolja ezt?

K.: Hogyan gondolhatnám máskép. Kérem nézzen csak ide! Kié ez a kép ott a falon? Nem az ön fivére arc képe?

F.: Óh, óh, igen, igen! Most jut eszembe. Fivérem *volt!* - Vilmos - Vilinek neveztük. Szegény öreg Vili!

K.: Hogyan? Meghalt?

F.: Talán azt hiszem. De ezt nem mondhattuk soha. Nagyon titokteljes történet volt.

K.: Szomorú, nagyon szomorú. Tehát eltűnt?

F.: Igen, mondhatni nagyon szokásos módon. Eltemettük.

K.: *Eltemették! Eltemették* a nélkül, hogy tudták volna, - meg volt-e halva, vagy nem?

F.: Nem. Dehogy. Épen nem. Eléggé meg volt halva.

K.: Már én bevallom, hogy ezt nem értem. Ha eltemették és tudták, hogy meg van halva -

F.: Nem. Dehogy! csak azt hittük.

K.: Ó értem. Ismét magához tért?

F.: Esze ágában sem volt.

K.: No már ilyet soha életemben sem halottam. *Valaki* meghalt. *Valakit* eltemettek. Tehát hol van itt a rejtélyes?

F.: Hm. Ez az! Épen ez az! Látja, mi ikrek voltunk - a boldogult és én - a fürdőkádban összecseréltek bennünket, mikor még tizennégy naposok voltunk és egyikünk belefult. De nem tudtuk melyikünk. Némelyek azt hiszik, hogy Vili volt, mások azt mondják, én voltam.

K.: Ez igazán csodálatos. Mit gondol ön?

F.: Tudja Isten! odaadnám érte az egész világot, ha tudnám. Ez a félelmes, borzasztó talány egész életemre árnyékot vetett. De most olyan titkot akarok közölni önnek, melyet még semmiféle élőlénynek nem fedeztem fel. Egyikünknek különös ismertető jegye volt, - balkarján egy lencse; *én* voltam ez. *Én voltam az a gyerek, a ki belefulladt.*

K.: Nos hát! Nem látom be, hogy mindezek után a dolog talányos legyen.

F.: Nem? No én igen. Még mindig nem látom be, hogy cselekedhettek olyan vakon a rokonaim, hogy nem az igazi gyermeket temették el. De csitt! Ne beszéljen erről, a hol családom meghallhatná. Isten tudja, anélkül is van elég lélekgyötrő gondjuk.

K.: Azt hiszem, hogy egyelőre elég anyagom van, nagyon le vagyok kötelezve fáradságáért. De Burr Áron temetéséről szerettem volna részleteket hallani. Nem mondaná meg, miféle különös körülmény vezette önt azon meggyőződésre, hogy Burr annyira csudálatos ember volt.

F.: Ó, kicsinység volt az egész. Ötven ember közül nem vette volna egy észre. Mikor vége volt a halotti búcsuztatónak és a menet meg akart indulni a temető felé, a halott pedig szépen ki volt terítve a koporsóban, azt mondta, hogy erre a képre még egy utolsó tekintetet akar vetni, ezzel *felkelt és felült a kocsis mellé*.

Erre a fiatal ember tiszteletteljesen visszavonult. Igen kellemes társalgó volt, rosszul esett nekem, hogy eltávozott.

Az esküdszék előtt.

Itt ültem, ezen a régi birói széken, - így kezdé meg elbeszélését a bíró, - és tárgyalást tartottam. Magas szélesvállu, kihívó gazember-arczu spanyol suhancz felett kellett ítéletet hoznunk, ki egy csinos mekszikói nő férjét gyilkolta meg. Tikkasztó nyári nap volt és még hozzá végtelen unalmas, a tanuk pedig untatók. Senki közülünk nem érdeklődött a tárgyalás menete iránt, kivéve azt az ideges nyugtalan ördögöt - a mekszikói nőt - mert hiszen tudják, hogy mint szeretnek és hogyan gyűlölnék ők; ő pedig lelkéből, szíve mélyéből szerette férjét, most pedig mindent lángoló gyűlöletté alakítva állott ott és lövelte a tüzet a spanyolra, sőt biztosítom önöket, hogy olykor-olykor engemet is felrázott kényelmemből - egy-egy oldal tekintettel. Nos, hát én kabátomat levetve, lábaimat az asztalra helyeztem, és egyikét szittam ama kátrányszagu szivaroknak, melyeket a san-franciskóiak akkoriban számunkra elég jóknak tartottak. A mi az ügyvédekkel illeti, azok is levetették kabátjaikat, szivaroztak, faragsálták az asztalt - épen így cselekedtek a tanuk és a vádlott. Ennek az volt az oka, hogy akkoriban a gyilkossági bűnperek semmi fontossággal nem bírtak, mert az illetőt rendesen felmentették, mivelhogy az esküdtek tarthattak attól, hogy a vádlott alkalomadtával - ugyanazt a szivességet megteszi velök is; és ámbár minden bizonyíték a spanyol ellen szólt, és minden világos és nyilvánvaló volt előttünk, mégis tudtuk, hogy nem ítéldhetjük el a nélkül, hogy azt a látszatot ne keltsük, hogy hatalomra törekszünk és a községben mindenkivel szemben zsarnokilag járunk el; mert akkor nem volt gyászokcsi, és így az egyetlen tisztességes mód abból állott, hogy mindenki saját temetőt tartott magának.

De ez az asszony ez egyszer okvetlenül azon volt, hogy a spanyolt felkössék; látták volna csak, mily dühösen nézett reá pillanatig, azután könnyörgő tekintetet vetett reám, azután hátrafordult és az ezután következő öt perczben, hogy akart olvasni az esküdtek arczáról, hogy rejtette kezébe arczát, mintha csak kevés hiányzana kétségbeeséséből, de azután pillanat alatt ismét magához tért, ismét olyan élénk, oly mozgékony lett mint azelőtt.

Mikor az esküdtek mégis kimondták az «ártatlan» ítéletet, én pedig tudtára adtam a vádlottnak, hogy szabad és mehet, felegyenesedett az asszony, míg majdnem oly nagy és méltóságteljesnek tünt fel, mintegy hetvennégy ágyus hadihajó, aztán megszólalt:

- Bíró, jól értem-e önt, azt mondja, hogy ez az ember nem bűnös? - ez az ember, ki férjemet minden ok nélkül, előttem és kis gyermekeim szemei előtt meggyilkolta? Hogy mindazt megtették ellene, a mit az igazság és törvény tehet?

- Ugy van, feleltem.

Mit gondolnak mit tett? Hát mint valami vadmacska, úgy fordult ama vigyorgó spanyol suhancz felé, pillanat alatt előrántott egy matróz-revolvert és ott a törvényszék előtt lőtte keresztül.

- Bizony kurucz egy asszony volt!

- Ugy-e? kérdé a bíró csodálkozással.

Ezt a fellépést világért sem rosszaltam volna. Nyomban elnapoltam az ülést - felöltöttük kabátunkat, kimentünk, gyűjtést rendeztünk az ő és gyermekei számára; elküldtük őket a hegyeken túl rokonaikhoz! Az volt aztán a kurucz asszony!

Nagylelkűségi történetek.

Gyermekségemtől kezdve egész életemen át bizonyos történet gyűjteményt szoktam olvasni. Annak a tanuságnak és mulatságnak kedvéért, melyet belőle mentettem, mindig kezemügyében feküdt ez a könyv és valahányszor embertársaimról alantasan gondolkoztam, hozzáfordultam és az a mű eloszlatta ezt a véleményemet; valahányszor éreztem, hogy önző, rossz és nemtelen vagyok, hozzáfordultam és ő megtanított, hogy mit kell tennem, hogy önbecsülésemet ismét visszavivjam. Gyakran kívántam, hogy e bájos elbeszélések ne értek volna véget szerencsés kifejlésök tetőpontján, hanem folytatták volna a különböző jóltevők és jótét elfogadók kellemes történetét. Ez a kívánság oly legyőzhetlenül emelte fel szavát bensőmben, hogy végre elhatároztam, hogy ki fogom elégíteni, még pedig olyan módon, hogy magam fogom ez események folytatását kinyomozni. Így tehát nekikezdtem, nagy fáradsággal és hosszas kutatások után teljesítettem feladatomat. Elő fogom terjeszteni az olvasónak az eredményt, a mennyiben sorban adom az anekdoták némelyikét és azután közben a folytatást, melyet kutatásaim által puhatoltam ki.

A hálás uszkár.

Egy jószívű orvos (a ki olvasta ezeket a könyveket), egy napon egy gazdátlan uszkárra akadt, melynek lába el volt törve; magával vitte a szegény teremtményt és miután helyreigazította az eltört tagot és bekötözte, ismét visszaadta a kis száműzöttnek szabadságát és nem gondolt többé reá. De mekkora volt a meglepetése, mikor néhány nap múlva ajtaját kinyitván, a hálás uszkárt pillantotta meg, mely türelmesen várt künn. A kutya társaságában egy másik gazdátlan kutyát látott, mely valami baleset folytán lábát törte. A jószívű orvos azonnal segínyt nyújtott a szenvedő állatnak és nem mulasztotta el Isten mérhetetlen jóságát és kegyelmét csodálni, ki olyan szerény eszközt, a kis elűzött uszkárt választotta arra, hogy megmutassa általa stb.

Folytatás.

Másnap reggel a jószívű orvos mindkét kutyát, a hálától ragyogva, ajtaja előtt várakozva találta, két új megsántult kutyával. A nyomorék kutyákat azonnal meggyógyította és mind négyen eltávoztak, bámulattól egészen ellepetten hagyván hátra a jószívű orvost. Eltelt a nap, elérkezett másnap reggel. Az ajtó előtt ott állott a négy megigazított kutya és velük négy más, melyek szintén meggyógyítottak. Ez a nap is eltelt és felviradt a következő, ekkor tizenhat kutya, köztük nyolcz sánta tartották elfoglalva a járdát, az embereknek ki kellett őket kerülniök. Dél felé visszahelyeztettek mind az eltörött lábak, ámde a jó orvos lelkében az áhítatos bámulatba önkéntelenül valami *profán* érzelem vegyült bele. A nap ismét felkelt és harminczkét kutyát világított meg, melyek közül tizenhatnak el volt törve a lába. Elfoglalták a járdát és az utca felét. A másik felét bámuló emberek töltötték be. A sebesült kutyák üvöltése, a meggyógyított állatok örömrivalgása és a néző polgárok megjegyzései nagy és lelkesítő hangulatot okoztak, de a közlekedés meg volt akadályozva abban az utcában. A jó orvos egy pár segédorvost bérelt és alkonyat előtt befejezte könyörületes munkáját. Azt az elővigyázatot megcselekedte, hogy lemondott az egyházközségi tagságról, avégből, hogy szabadon fejezhesse ki magát, úgy a hogy ez az eset ösztönözte reá.

De némely dolognak megvan a maga hatása. Mikor a reggel újból megvilágosodott és a jó orvos meglátott egy felszaporodott és messze terjedő tömeget, csupa üvöltő és könyörgő kutyaiból, így szólt:

- Bizony bevalloam azt, hogy azok a könyvek elbolondítottak, a történeteknek csupán szebb részét beszélnek el és aztán megszakítják. Ide a puskámmal, elég volt ebből a dologból ennyi.

Kiment fegyverével és történetesen reá lépett a legelső - az eredeti - uszkár farkára. Az uszkár azonnal megharapta lábát. Az a jó és nagy munka, melyet ez az uszkár magára vállalt akkora hatalmas és növekvő lelkesedést támasztott ebben a szegény kutyában, hogy végre is elzavarta gyöngye fejét és megveszett belé.

Egy hónappal később, midőn a jószívű orvos a viziszonnyal halálkínjai közt feküdt, maga köré hívta síró barátait és így szólt:

- Óvakodjatok a könyvektől. Csupán félig beszélnek el a történeteket. Ha valaha valamely szegény ördög segítyt kér tőletek és ti kétségben vagytok az iránt, hogy micsoda eredmény érhet benneteket jóakaratok miatt, használjátok fel magatok részére a kétség hasznát és öljétek meg a könyörgőt.

Igy szólván, a fal felé fordította arcát és kilehelte lelkét.

A jóakaró író.

Egy szegény és fiatal kezdő író hiába kísérlette meg, hogy kéziratait valahová elhelyezhesse. Végre, mikor már az éhhalál borzalmi fenyegették, előadta szomorú helyzetét egy ünnepezt szerzőnek és tanácsot és segítyt kért tőle. Ez a nagylelkű férfit azonnal abbahagyta saját dolgait és átnézni kezdte a mellőzött kéziratok egyikét. Szeretetteljes munkájának befejezése után szívélyesen megrázta az ifjú kezét és így szólt:

- Nem rossz; keressen fel engem hétfőn ismét.

A meghatározott időben barátságos mosolylyal és minden szó nélkül kibontott az ünnepezt író egy lapot, mely még nedves volt, mert csak nemrégiben került ki a nyomdából.

Hogy elbámult a szegény ifjú mikor a saját cikkét látta ott kinyomtatva!

- Hogyan hálálhatom ezt meg valaha? - kiáltá térdre esve, - hogyan fejezhetem ki hálámat e nemes tetteért?

Az ünnepezt író a híres Snodgrasz volt; a szegény az elrejtettség és az éhségtől ily módon megmentett fiatal kezdő nem volt más a később szintén híres Snagsbynál. Szolgáljon tanuságul e szép eset, hogy mindenik szükségét szenvedő kezdőhez érző szívvel viseltessünk.

Folytatás.

A következő héten Snagsby ismét ott volt öt darab visszautasított kézirattal. Az ünnepezt író kissé meg volt lepette, mert a könyvekben látszólag csak egyszer volt szüksége gyámolításra a szegény törekvő ifjunak. Mindazonáltal keresztül szántotta valahogy a papirokat, kigyomlált belőlük néhány felesleges virágot, végre sikerült két cikket felhasználnia és kinyomtatnia.

Egy hét mulhatott el, ekkor új hajórakománylyal érkezett meg a hálás Sangsby. Az ünnepezt író az elégyűtség érzetét érezte, mikor először barátságos tettet hajtott végre a szegény ifjú iránt és nagy elégtétellyel hasonlította magát a könyvek nagylelkű emberéhez, de most gondolkozni kezdett, hogy a nemes tettek új mezejére tévedt.

Lelkesültsége hűlni kezdett.

Még sem volt képes ezt a fiatal buzgó író visszautasítani, a ki oly szép ravaszul és bizalmasan kapaszkodott beléje.

Elég az hozzá, mindennek az a vége támadt, hogy a fiatal kezdő az ünnepest írónak folyton a nyakán ült. Minden szelid kísérlete, hogy terhet lerázza magáról, nem sikerült, hasztalan volt. Mindennap tanácsot kellett adnia, mindennap bátorítania kellett, folyton utána kellett járnia, hogy a cikk felvételét a lapokban kieszközölje és a kéziratokat kifoldozza, hogy elfogadhatókká tegye őket.

Mikor a fiatal igyekvő végre alkalmazást nyert, egyetlenegy csapással szerezte meg gyorsan a szerencsését azáltal, hogy az ünnepest író magánéletét olyan maró gunnyal és pikáns részletekkel írta meg, hogy a könyvnek óriási kelendőse volt, de az ünnepest író keserűségében megrepedt a szíve.

Utolsó lehelletével így szólt:

- Ah, a könyvek megcsaltak; nem beszélnek el az egész történetet. Óvakodjatok az igyekvő fiatal írótól, barátaim; a kit isten éhhalállal akar elküldeni e világból, azt ne tartóztassa vissza ember, ne mentse meg a saját romlására.

A hálás férj.

Egy napon egy hölgy fiacskájával egyik nagy város főutcáján kocsizott át, egyszerre csak megvadulnak a lovak és örülten száguldoztak tova, miközben a kocsis lefordult a bakról és a benne ülők az ijedtségtől megmerevedtek.

De egy derék ifju, a ki egy teherszállító taligát tolt, a rohanó állatok elé vetette magát, és élete veszélyeztetésével tartotta fel őket. A hálás hölgy megjegyezte magának a taliga számát és mikor hazaérkezett elbeszélte e hőstettet férjének (a ki ezt a bizonyos könyvet szintén olvasta.) A férj könnyes szemekkel hallgatta a megható elbeszélést és miután így visszanyert kedves párjával hálát adott annak, ki még egy verebet sem hagy észrevétlenül a földre hullani, magához hívatta a fiatal embert, ötszáz dollárról szóló utalványt adott át neki e szavakkal: «Vedd ezt nemes tetted jutalmául Ferguson Vilmos és ha valaha barátira lesz szükséged, jusson eszedbe, hogy Tompson Mc Spaddennek nemes szíve van.» Ebből megtanulhatjuk azt, hogy a jótett a jótevőnek, bármily csekély ember legyen is, elhibázhatatlanul meghozza hasznát.

Folytatás.

Ferguson Vilmos a legközelebbi héten beállított és arra kérte Mc Spaddent, hogy használja fel befolyását arra, hogy ő magasabb foglalkozáshoz jusson, mert hajlandóbbnak érzi magát jobb dolgokhoz, mint a taliga tologatásához. Mc Spadden úr állást szerzett neki egy irodában, igen jó fizetés mellett.

Most betegségbe esett a Ferguson Vilmos anyja és Vilmos... elég az hozzá, hogy Spadden úr hajlandónak nyilatkozott arra, hogy házához vegye. Nem sok idő múlva kisebb gyermekének társasága után vágyódott az anya, így tehát Marit és Julit, valamint ezek öcscsét, a kis Jakabot is Mc Spadden úr házába vették fel. Jakabkának volt egy zsebkése, egy napon a szobákba ment vele és alig háromnegyed óra alatt tizezer dollár áru butort meghatározhatatlan értékre faragott. Egy vagy két napra rá, leesett a lépcsőn és kitörte a nyakát; tizenhét rokona jött a házhoz, hogy a holttestet kikisérjék a temetőbe. Ezáltal megismerték a házat s ez időtől

kezdvé folyton megszállva tartották a konyhát és folytonos ostrom alatt tartották a Spadden családot, hogy állást szerezzen nekik, ha megunták már a régít.

Az öreg asszony meglehetősen ivott és meglehetősen káromkodott, de a hálás Mc Spaddenek nagyon jól tudták, hogy nekik kötelességük, más utra terelni e hölgyet, tekintve azt, hogy fia mit tett érettük, azért tehát nemeslelkűen hozzá láttak szép munkájukhoz. Vilmos gyakran odajött és jelentékeny összegeket kapott, mind magasabb és jövedelmezőbb állásokat követelt, melyeket a hálás Mc Spadden, rövidebb vagy hosszabb idő alatt meg is szerzett részére.

Némi vonakodás után abba is beleegyezett Mc Spadden, hogy Vilmost az egyetemre küldje, de mikor az első szünidő elérkezett és a hős azt követelte, hogy egészségügyi tekintetből a másik világrészbe küldjék, ekkor felemelte a meggyötört Mc Spadden fejét a zsarnok ellen és ellenszegült. Határozottan megtagadta ezt tőle. Ferguson Vilmos anyja annyira el volt képedve, hogy pálinkás üvegét elejtette és ajkai megtagadták a szolgálatot, mikor végre magához tért, ezt sziszegte:

- Ez az ön háládatossága? Hol lenne most neje és gyermeke az én fiam nélkül?

Vilmos így szólt:

- Ez az ön háládatossága? Megmentettem-e felesége életét vagy nem? Igen vagy nem?

Hét rokon kitódult a konyhából és mindenik ezt mondá:

- Tehát ez az ő háládatossága!

A Vilmos testvérei mereven állottak és így szóltak:

- Tehát ez az ő há -

Tovább nem mondhatták, mert édes anyjuk megszakitotta beszédüket, könnyekbe tört ki és így kiáltott:

- És az én jámbor kedves kis Izsákom ilyen krokodil szolgálatában pazarolta el életét.

De a lázadó Mc Spadennek szíve megkeményedik és daczosan mondá:

- Ki veletek a házamból, koldus népség! A könyvek elvakították szemeimet és elkábitottak, de csak egyszer és nem többször!

Azután Vilmoshoz fordulva azt mondá:

- Igaz, te megmentetted feleségem életét, de a ki ezt még egyszer meg fogja tenni, annak rögtön vége lesz!

Mivelhogy nem vagyok pap, prédikációm végére nem pedig az elejére tettem alapigémet. Brooks Noch urnak Lincolnról írt emlékeiből van véve és így hangzik:

J. H. Hacket a Falstaff szerepében olyan színész volt, a ki Lincoln köztársasági elnököt egészen elragadta. Mivel hogy mindig szükségét érezte annak, hogy mások iránti háláját kimutassa, szellemes kis levelet írt Lincoln a színészhez és örömét fejezte ki alakítása felett. Hacket úr egy könyv átküldésével válaszolt, melyet valószínűleg ő írt. Több levelet írt ezenkívül az elnöknek. Egy este egészen későn, mikor már ez az eset egészen kiment a fejemből, hivatalos ügyben az elnökségi palotába mentem. Mikor az elnök szobájába léptem, meglepetéssel vettem észre, hogy Hacket az előszobában ül, mintha kihallgatásra várakozott volna. Az elnök kérdezte tőlem, hogy van-e valaki kinn. Mikor elmondottam, majdnem szomorúan válaszolta nekem. «Óh nem bocsáthatom be, nem bocsáthatom be, azt reméltem, hogy elment.» Azután folytatta: Ez mutatja igazán, hogy milyen rossz dolog ebben a hivatalban jó baráttal és ismerőssel birni. Ön tudja, hogy mennyire becsültem Hackettot, mint színészt és ezt meg is írtam neki. Elküldte nekem azt a könyvet, és azt hittem, hogy ezzel vége van a

dolognak. Mester a maga szakjában, gondoltam magamban és jól gondoskodva van róla. De mert néhány barátságos levelet váltottunk, mint azt két jó viszonyban levő ember tette volna, még egy kívánsága is van. És mit gondol ön, mit kíván? Nem tudtam eltalálni és Lincoln folytatta, nos hát, szeretne Londonban konzul lenni.

Óh egek!

Végül megjegyzem, hogy Ferguson Vilmossal való eset csakugyan megtörtént, még pedig én személyesen ismertem, de az egyes részleteket változtattam, hogy Vilmos ne ismerje fel magát benne.

E cikk minden olvasója életének egyik édes és érzékeny órájában bizonyára játszta az egyik ilyen nagylelkűségi történet hősének szerepét. Szeretném tudni hány embernek van kedve arról az epizódról beszélni, és szívesen visszaemlékezni annak következményeire.

Titokteljes látogatás.

Az első rólam való tudomásvétele, azóta, hogy most legutoljára «nyugalomba helyeztem» magam, olyan módon történt, hogy meglátogatott egy úr, a ki becselőnek adta ki magát és azt állította, hogy az Egyesült államok belső állami jövedelmeinek osztályával összeköttetésben van. Azt mondtam neki, hogy üzletéről még ez ideig nem hallottam semmit, de azért nem kevésbé örvendek, hogy láthatom - nem lenne-e szíves helyet foglalni? Helyet foglalt. Nem tudtam még, hogy miről beszéljek vele és mégis éreztem, hogy olyan embereknek, kik arra a méltóságra emelkedtek már, hogy háztulajdonosok, mulattatóknak és kedélyeseknek kell lenniök társaságban. Azért tehát egyéb hiányában azt kérdeztem, hogy szomszédomban akarja-e üzletét megnyitni?

Igennel válaszolt. (Nem akartam tudatlannak feltűnni, de reméltem, hogy közölni fogja velem, mit fog árulni.) Annyira mentem, hogy megmertem tőle kérdeni: «Hogy megy az üzlete?»

- Ugy - ni, - válaszolta ő.

Azután mondtam neki, hogy alkalom adtán beszélünk erről és ha üzlete úgy fog tetszeni, mint a többieké, akkor inkább hozzáfordulok, az ő vevője leszek.

Ő azt felelte, hogy azt hiszi, hogy üzlete mindenáron tetszeni fog és egészen reá fogunk szoritkozni, még senki sem ment el tőle - a ki vele üzleti összeköttetésbe lépett - hogy egy másik üzlettársához forduljon.

Ez meglehetősen önhitten hangzott, de eltekintve azon természetes kifejezésétől az alávalóságnak, mely mindnyájunk tulajdona, meglehetősen tisztességesen nézett ki. Nem tudom, hogyan esett, de lassanként egybeolvadni és összefutni látszottunk - a mulatságot illetőleg - és azután minden olyan simán ment, mint valami óramű.

Csevegtünk, csevegtünk és csevegtünk - legalább én ezt tettem. Nevettünk, nevettünk és nevettünk - legalább ő ezt tette. De az egész idő alatt megőriztem lélekjelenlétemet.

Elhatároztam, hogy daczára homályos válaszáinak üzletére vonatkozólag, mindent ki fogok belőle csikarni és el voltam határozva, hogy ezt úgy veszem ki belőle, hogy ő ne is tudjon róla semmit és ne sejtse, hogy az nekem szándékom. Mélyre, nagyon mélyre ásott veremben akartam megfogni. Mindent el akartam neki beszélni saját üzletemre vonatkozólag és bizalmam e csábító kitörése alatt olyan melegen fogok beszélni, hogy *saját* üzleti ügyeit elbeszéli nekem, mielőtt sejtene, hogy mi a szándékom. «Kedves fiam, gondoltam magamban, ej, mennyire kevésbé tudod te azt, hogy milyen vén rókával van neked dolgod.» Így szóltam:

- Fogadom, ön soha sem fogja kitalálni, hogy mennyit kerestem ezen a télen és a múlt tavaszon felolvasásaimmal?

- Nem, - nem hiszem, hogy ki tudná találni, még akkor sem, ha életembe kerülne is. Várjon csak - várjon csak. Talán úgy körülbelül kétezer dollárt. De nem, nem uram! én tudom, hogy annyit kereshetett. Mondja csak volt-e ezerhatszáz dollár?

- Haha! Tudtam, hogy nem fogja kitalálni. Felolvasásaimból a múlt tavaszon és most a télen tizennégyezerhatszázötven dollárt vettem be, no mit mond hozzá?

- No, ez már aztán bámulatos - nagyon bámulatos. Feljegyzem magamnak. És ön azt mondja, hogy ez még nem volt minden?

- Minden? Isten őrizz! Például bevételem a (Buffalói Postától) négy hónapi idő alatt körülbelül no - hadd - lássuk mit gondol, mit mond nyolczezer dollárhoz?

- Mondani! Azt mondanám, hogy én is szeretnék e bőség tengerében uszni. Nyolczezer! Ezt is feljegyzem magamnak. Hm uram - és még azt kell hinnem, hogy még ezenkívül is vannak jövedelmei?

- Hahaha! Kérem, hiszen hogy úgy mondjam, még csak a külvárosában vagyunk az én jövedelmeimnek. Ime a könyvem: «Ártatlanok utközben.» Ára 3 dollár 50 centtől 5 dollárig terjed, a kötése szerint. Most pedig hallgasson ide. Nézzon szemem közé. Az utolsó félév alatt 95.000 példányt adtunk el ebből a könyvből - hogy ezen idő előtt mennyit adtunk el, arról nem is beszélek! 95.000! gondolja meg! Átlag minden példányért négy dollár. Ez majdnem négyszázezer dollár, édes uram! És ennek a fele az enyém!

- Mozes szenvedésére! No ezt is feljegyzem. Tizennégy-hétötven-nyolcz-kétszáz. Összesen - na már becsületemre mondom az egész összeg kétszáz tizenhárom - tizennégyezer dollárt teszen ki. Lehetséges ez?

- Lehetséges! ha tévedés történt, akkor az csakis úgy eshetett meg, hogy bevételeimet igen kevésre tettem. Kétszáztizennégyezer dollár készpénzben - ennyire halad ez idei bevételem, ha jól számítottam.

Most felállott az az úr, hogy köszönjön. Nagyon kényelmetlen érzés fogott el, hogy leleplezéseimet olyan hiában tettem, eltekintve attól, hogy adataimat, minthogy hizelgőnek találtam az ő bámuló felkiáltásait, jelentékeny összeggel magasabbra tettem. De nem. Az utolsó pillanatban nagy borítékot adott át nekem azon úr és azt mondotta, hogy ez üzleti hirdetése, mindent meg fogok benne találni, igen szerencsésnek fogja magát érezni, ha vevői közé sorolhat; mert gondolta, hogy léteznek gazdag emberek a városban, de mikor *vele* üzleti összeköttetésben jöttek, mindig azt a felfedezést kellett tennie, hogy alig van annyijuk, a miből megélhetnek és valóban rég ideje már, hogy ilyen gazdag embert szemtől-szembe nem láthatott, vele nem beszélhetett, és kezeivel nem érinthetett úgy, hogy alig tudta magát visszatartani attól, hogy ne öleljen meg engemet által és igazán nagy kegynek tekintené, ha ezt megengedném.

Oly jól esett ez nekem, hogy még nem is kíséreltem ellenállani, hanem megengedtem ennek az egyszerű szívű embernek, hogy engem karjaiba zárjon és néhány megnyugtató könnyet hullasson nyakamra. Azután eltávozott.

Mihelyt az ajtón tul volt, kibontottam üzleti papirjait.

Négy perczig szorgalmasan tanulmányoztam, figyelmesen. Azután behívtam szakácsnémat, és így szólottam:

- Fogjon meg, mert egyszeribe elájulok. Fordítsa meg Mari a lepenysütő rostélyokat!

Mikor lassankint magamhoz tértem, az utcán levő rum-gyárba mentem, onnan heti fizetés mellett egy művészt béreltem, a ki éjjel-nappal azt az idegent szidja és nekem egy ütést adjon, mikor nehezebb helyre jutok.

Oh milyen gazember volt ez az ember! Az ő «üzleti jelentése» nem volt egyéb egy «adó-bevallási iv»-nél, rajta szemtelen kérdések egész sora, melyek mind magánviszonyaimat tudakolták és négy nyomtatott oldalra terjedtek. Olyan kérdések, melyek melleleg megjegyezve, olyan csodálatos ravaszsággal voltak intézve, hogy a világon a legöregebb ember sem tudta volna kieszelni, hogy voltaképp mire is czéloznak; olyan kérdések, melyekkel azt akarták elérni, hogy az illető tényleges jövedelmének legalább is négyszeresét vallja be, ha csak azt nem akarja, hogy hamis esküvel vádolják. Buvólyuk után néztem, de nem találtam.

Az első számú kérdés olyan részletesen és bőségesen vette körül az én esetemet, akár csak egy esernyő egy hangyabolyt.

«Mennyi volt a jövedelme a múlt évből valamely kereskedésből, üzletből, vagy hivatásból, bárhol folytatja is azt?»

És ezt a kérdést még tizenhárom, más épen ilyen kíváncsi támogatta, melyek közül a legszerényebb azt kérdezte, hogy nem követtem-e el betörést vagy utonállást, vagy pedig nem szereztem-e magamnak gyujtogatás, vagy más ilyen titkos jövedelmi forrás által vagyont, mely foglalkozás a számos kérdésben nincs felszámítva.

Világos volt, hogy az idegen maga vitt bele ebbe a sajátságos magaviseletbe, azért tehát még egy művészt béreltem magamnak. A mig engem és a hiuságomat csiklandozta, arra vitt rá az idegen, hogy jövedelmemet kétszáztizennégyezer dollárra tettem. Ez összegből ezer dollárért nem kellett adót fizetnem - ez volt az egyetlen világos pont, melyet láttam, de mi volt ez? Csepp a tengerben. A törvényes öt százalék értelmében tizezerhatszázötven dollár jövedelmi adót kellett fizetnem az államnak.

(Itt egyszeribe megjegyezhetem, hogy én ezt nem tettem meg.)

Ismerek egy gazdag embert, kinek háza palota, a ki királyi asztalt tart, kinek kiadásai óriásiak és a kinek még sincsen jövedelme, mint adóívén gyakran láttam. Hozzáfordultam én tanácsért nagy szükségemben. Meghallgatta rettentő adataimat, adómat illetőleg, orrára tette pápaszemét, kezeibe vette tollát és ime! pillanat alatt szegény lettem! A legsimább dolog volt ez a földön. Egyszerűen azáltal hozta ezt létre, hogy ügyesen eszközölte a «levonásokat» «Állami és községi adómat» ennyire és ennyire tette. «Veszteségeimet hajótörések és égések által ennyi, meg ennyire,» «veszteségeimet birtokaim eladása által ennyi és ennyire,» «marha-állományom elhullása által» «házbérfizetéseknél» «javítások által,» eltekintve attól, hogy fizetésem, mint a hadsereg és tengerészetnél már megadóztatták az Egyesült-Államok. Mindenek által jövedelmem «roppantul» leapadt és az én emberem bámulatos «levonásokat» eszközölt. Mikor aztán készen volt, kezembe nyomta a számítást és én rögtön meggyőződhettem arról, hogy az utolsó évben tényleges bevételeimtől nyereségem *egyezerkétszázötven dollár és negyven centre haladt.*

- No már most, szólj hozzá, ezer dollár adómentes, egyebet nem kell tennie, mint ezt a számítást aláírnia és a kétszázötven dollár negyven centnyi összegről az adót fizesse be.

(Mialatt ezt mondta kicsent a mellényzsebéből kis fia Villi egy két-dollárost és elillant vele. Fogadni mernék, hogyha az én idegenem holnap látogatást tenne ennél a fiucskánál, bevételeire vonatkozólag hamis adatot nyújtana be.)

- Mindig ilyen «levonásokat» eszközöl a saját részére is? kérdeztem tőle.

- Meghiszem azt. Anélkül a 11. pontból álló záradék nélkül, mely «levonások» név alatt szerepel évenként, koldussá lennék csak azért, hogy a rabló és zsarnoki kormányt támogassam.

Ez az úr a város legtisztességesebb emberei felett áll, még az erkölcsi súlylyal, kereskedői hitellel és kétségbevonhatatlan társadalmi tisztességgel bírók felett is, azért tehát meghajtottam magam és követtem példáját. Az adóhivatalba mentem és az előbbi látogatás terhelő volta daczára hazugságot, hazugságra esküdtem össze, aljasságot aljasságra, mig lelkem hamis esküvel nem volt jó vastagon bepáncélozva és önbecsülésem örökre odatünt.

Hát aztán? Ez nem egyéb mint a mit a legmagasabb állásu leggazdagabb és legbüszkébb urak, a legbecsültebb, legtiszteltebb férfiak tesznek Amerikában minden évben. És ezért semmit sem csinálók belőle. Nem is szégyenlem magam. De ezután erősen őrizkedem és keveset fogok beszélni, mert félek a tüzbiztos keztyüktől.

Első irodalmi merényletem.

Nagyon okos gyermek voltam tizenhárom éves koromban, rendkívül eszes gyermek és arra gondoltam, hogy már jókor kell munkához fognom.

Azt cselekedtem tehát, hogy megírtam első lapomat és egészen várakozásomon felül, ez az ujság szép feltűnést keltett községünkben.

Igazán így történt és én büszkélkedtem vele nagyon.

Nyomdászinas voltam, törekvő és fokozatosan fejlődő ficzkó.

Nagybátyám lapjánál tartott (a Hannibali Heti Ujságnál, előfizetési ára évi két dollár, ötszáz előfizetője volt, a kik azonban zöldségben, káposztafejekben és a piacról maradt eladatlan répában fizettek) és egy szerencsés nyári napon elhagyta a várost, eltávozván egy hétre. Megkérdezte tőlem, hogy merek-e gondolni arra, hogy a lapból egy értelmes számot adjak ki?

Ah! ezt meg kellett kísérlenem!

Higgins volt a szerkesztője vetélytárs-lapunknak.

Nemrégiben imádottja tuladott rajta s egy éjjel egyik barátja a szegény fiu ágyán nyitott levelet talált, melyben azt írta, hogy nem viselheti el tovább életét és beleölte magát a Medve-Öböl vizébe.

A jó barát arra felé futott és reá akadt Higginsre, a mint ez visszafelé törekedett a partra. Elhatározta, hogy nem akar elpusztulni.

A község tele volt néhány napig az eseménynyel, de Higgins nem is gyanította ezt!

Arra a meggyőződésre jutottam, hogy itt kedvező alkalommal van dolgom.

Irtam egy kiczifrázott silány tudósítást az egész dologról és ezt képekkel láttam el, czudar metszetekkel, melyeket bicskával karczoltam fára.

Egyik kép Higginst ábrázolta a mint ingben az öbölben gázol, lámpával és a víz mélységét sétabottal méri.

Ugy gondoltam, hogy a történet kétségbeesetten furcsa, azt pedig nem is sejtettem, hogy némileg ferde erkölcsi tény egy ilyennek közlése.

Meg voltam elégedve ezzel az eredménnyel és körülnéztem azután, hogy más világokat is hódítsak, miért is azt tettem fel magamban, hogy igen jól cselekszem, ha egy szomszédos város lapjának szerkesztőjét, érdekes módon, megtámadom, egy be nem bizonyított czudasággal.

Megcselekedtem, a cikket csufondáros paródia alakjában irtam meg, Sir John Moor czim alatt. Mondhatom erősen maró valami volt.

Aztán két kiváló polgárt gyalázatosan lecsufoltam - nem azért, mintha valamit tettek volna arra, hogy ezt megérdemeljék, hanem azért, mert úgy gondoltam, hogy kötelességem az ujságot élénkké tenni.

Majd szeliden megsimogattam a legujabb idegent, a nap hőjét, azt a Quincybeli diszes szabólegényt, a ki vigyorgó első rangú piperkőcz volt és a legrikítóbban öltözködött az egész országban.

Ezenkívül megrögzött szoknyakergető volt.

Minden héten egy költeményt irt az «ujság» részére az ő legujabb hódításáról.

Az én hetemre eső zöngeménye «Marihoz H - - lban» czimet viselte, kétségkívül Marira Hannibalban célzott ezzel.

Mialatt ezt a verset átnéztem, tetőtől-talpig hirtelen megrázkodtam: a humor valódi menykövének tünt fel előttem e közlemény, melyet én kinyomattam, de alája a következő csattanós jegyzetet irtam:

«Kiadjuk ezt a dolgot, most az egyszer, de kívánjuk, hogy Mr. J. Runnels Gordon értse meg világosan, hogy erős természetünk van. És ha ezután értekezni akar h-li barátjaival, válaszon magának más közvetítőt, nem pedig ez ujság hasábjait.»

A lap megjelent és én soha sem láttam néhány aprósággal akkora figyelmet ébresztetni, mint a hogy az én enyelgő tréfáim tették.

Mindenekelőtt a Hannibali Ujság keresetté vált - azelőtt semmiféle száma sem tett ilyen tapasztalatot.

Az egész város fel volt izgatva.

Higgins töltött kétcsövű fegyverrel toppant be, kora délelőtt. Mikor látta, hogy egy gyermek volt az (így nevezett engem), a ki neki ezt a gyötrelmet okozta, megragadta fülemet és tovább ment; de ebből a helyzetből jónak látta még azon éjjel eltávozni a városból.

A szabó ludtollával és posztónyíró-ollójával jött fel; de nagyon megvetett engem és azon éjszakán déli vidékre utazott el.

A két kigunyolt polgár sajtópörrel fenyegetődött s aztán csekélységemre felbőszülve távozott.

A vidéki szerkesztő másnap borzasztó harczibárddal rohant be, vért akarván inni bosszúból, de aztán azzal végezte, hogy megbocsátott nekem és lehívott a gyógyszerertárba, hogy öntsünk le minden haragot egy barátságos pohár «giliszta elleni szer»-rel.

Ennyi volt az ő kis tréfája.

Nagybátyám nagyon haragudott, mikor hazaérkezett, a mi azt hiszem, méltánytalan volt tőle, tekintetbe véve azt a rohamos lendületet, melyet én az ujságnak kölcsönöztem és tekintetbe véve azt, hogy e cselekedetemért a hálának kellett volna lelkében tulnyomóan uralkodnia; annál is inkább, mert ez alkalommal oly csodálatosan megmenekült a felkoncizoltatástól, a sajtópertől és a lelövetéstől.

Hanem aztán megengesztelődött, mikor megnézte a számadásokat és azt látta, hogy páratlan számban: harminczhárom új előfizetőt könyveltem be és veteményt mutattam neki, káposztát, burgonyát, paszulyt, piacról megmaradt répát, annyit, hogy családjának két évre elég volt.

Kérvény az irói jog tárgyában.

A tisztelt szenátushoz és képviselőházhoz!

Minthogy, a törvény egyenlő jogot biztosít mindenkinek, a függetlenségi nyilatkozat alapján; és

Minthogy, törvényeink szerint a földbirtok tulajdonjoga örökös; és

Minthogy, törvényeink szerint, bármely polgár elméleti munkája irodalmi eredményének tulajdonjoga negyvenkét évi időtartamra van megállapítva; és

Minthogy, negyvenkét év nagyon is helyes és igazságos, ezenkívül elég hosszú időnek látjuk valamely tulajdon birtoklására:

Tehát, a kérvényezőnek csupán ez ország java feküdvén szívében, alázatosan kéri, hogy «egyenlő jogok»-ban és igazságban és egyenlő bánásmódban részesíttessenek az összes polgárok, és *minden* birtoklás joga, a földbirtokét is beleértve, a negyvenkét esztendői jótékony határidőre korlátoztassék. Akkor aztán minden ember áldani fogja az önök tisztelt személyét és boldog lesz. A mit örökké kér a kérvényező:

Twain Márk.

Fejezet, mely nincs benne a kérvényben.

Annak, hogy könyvek tulajdonjogát negyvenkét esztendő időre korlátozták, kedves képtelensége főleg abból tűnik ki, hogy tényleg nagyon kevés ember könyve él negyvenkét évig, vagy akár fél ennyi ideig és így azért, hogy száz esztendő múlva csudar hasznot lehessen szerezni egy Scott, Burns, vagy Milton örökösein, a «nagy» köztársaság törvényhozói beleegyeztek abba, hogy ez a szegény kis tolvaj törvény bejusson a törvénykönyvekbe. Hasonló dolog ahhoz, mintha egy császár ki akarná rabolni a főnixsz fészket és e célból megvárná a szükséges évszázadot arra, hogy alkalomhoz jusson.

Baromfi-tenyésztés.

- Levél, abból az alkalomból, hogy szerzőt egy baromfi-tenyésztő társaság tiszteletbeli tagjául választotta. -

Valóban, kora ifjúságom óta különös érdeklődéssel viseltetem a baromfi-tenyésztés tárgya iránt és így ez a tagság készséges rokonszenvet kelt keblemben.

Már, mint iskolás fiúnak, a baromfi-tenyésztés tanulmányom tárgyát képezte és minden önhiúság nélkül mondhatom, hogy tizenkét éves koromban ismertem a csirkék tenyésztésének összes legjobb és leggyorsabb módjait; elkezdve attól a tenyésztéstől, hogy égő gyufákat tartottam ketreczeikben csőrük alá, vagy fagyos éjszakákon melegítő deszka végét dugván lábaik közé, leemeltem őket a kerítésről.

Abban az időben, husz éves koromban, határozottan állítom, a földön köröskörül senki sem tenyésztett több tyukot mint én.

Az igazi csirkék nemsokára ismerték tehetségemet. Mindkét nem ifjúsága abban hagyta a földnek férgekért való kaparását és vén kakasok «ottmaradhatás iránti kérést» kukorikoltak, mikor feljűk haladtam.

Oly nagy jártasságom volt a szárnyasok tenyésztésében, hogy azt hiszem, néhány utasítás tőlem, hasznára válhatik a társaságnak.

Az a két módszer, melyet én mindig használtam, igen egyszerű és csupán a legközönségesebb fajtájú baromfiakkal szemben használandó, az egyik nyáron, a másik télen.

Az egyik az, hogy elindulsz kifelé valamelyik barátoddal tizenegy óra tájban, nyári éjszakán (nem később, mert az Egyesült államok némelyikében, különösen Californiában és Oregonban a kakasok pontban éjfélkor mindig felébrednek és kukorékolnak tiztől harmincz perczig, ahoz képest, hogy tapasztalatuk szerint mennyire könnyen, vagy nehezen tudnak felköltetni) és barátod zsákot viszen magával.

Mikor elérkeztetek a tyukketreczhez (a szomszédotokéhoz, nem a tietekhez), te gyufát gyújtasz és egyik-másik baromfi csőre alá tartod, míg késznek nem mutatkoznak belemenni abba a tarisznýába a nélkül, hogy bármiféle lármát csapna.

Azután hazamégy, vagy magaddal hozván a zsákot, vagy hátrahagyván, a mint a körülmények sugallják.

N. B. Én észleltem olyan időt, mikor helyes és szükséges volt a zsákot hátrahagyni és jelentékeny gyorsasággal tovasétálni, anélkül, hogy bármi szó tétetett volna arra nézve, hogy hova küldjék utánunk azt a tarisznýát.

A másik említett baromfi-tenyésztési mód alkalmazása esetén, barátod egy fedett edényt hoz magával, melyben izzó faszén van, te pedig hosszú vékony léczdarabot visesz.

Jól megjegyzendő, hogy ez hideg éjszakán teendő.

Elérkezvén a fa alá, kerítés mellé, avagy tyukketreczhez (a tietekhez, ha bolondok vagytok,) melegítsd meg a karód végét barátod fazakának tüzénél, aztán emeld fel a karót és ügyesen csusztasd valamelyik alvó csirke lábai alá.

Ha vágyaid tárgya igazlelkű csirke, akkor okvetlen egy-két álmos kotyogással köszönetét fogja kifejezni, aztán fellép és szállást vesz a léczdarabon, ilyen módon kézzelfoghatólag büntársa levén még a tett előtt saját gyilkosságának, mi által súlyos kérdést támaszt a

lelkedben, a mint egykor a Blackstone szívében támadt, hogy vajjon nem követ-e el másod sorban igazán és előre eltökélt szándékkal öngyilkosságot?

(Te azonban e törvényes megkülönböztetés felett később tanakodjál - ne akkor.)

Ha szép, nagy, számárhangu Shanghai-kakast akarsz tenyésztetni, tedd azt egy hurokkal, mintha épen bikára volna szükséged. Azért tégy így, mert a kakast meg kell fojtani, egészen, alaposan megfojtani. Ez az egyetlen jó és biztos mód, mert valahányszor ő említést tesz valamely anyagról, mely iránt szívélyes részvételt viseltetik, száz esetben kilenczvenkilencz-szer megvan a valószínűség, hogy biztosítja maga iránt másvalakinek azonnal való figyelmét, akár éjjel, akár nappal.

A «Black-Spanish,» a fekete spanyol, rendkívül szép és drága baromfi.

Rendes ára harmincz dollár, de nem ritkaság, hogy ötvenet is fizetnek egy példányért.

Sőt a tojásai is megérnek darabonként egy, másfél dollárt és mégis annyira egészségtelenek, hogy a városi orvos ritkán, csaknem soha sem rendel ilyen fajtaikat a városi szegények ápolóházába.

Mégis én egy időben egyszer-kétszer egy tucatznál többet szereztem meg magamnak belőle ingyen, a hold homályában.

Legjobb módszer a «Black-Spanish»-baromfi tenyésztésére az, ha elmegy késő este és ketreczestől együtt elviszed.

Az észszerű oka ennek, hogy miért ajánlom e módszert, az, hogy miután ezek a szárnyasok nagyon drágák, tulajdonosaik nem engedik meg, hogy a ketreczen kívül szerte-széjjel legyenek, hanem beteszik őket jó erős, tűzmentes és tűzálló ketreczbe, melyet éjjelre mindig a konyhában helyeznek el.

Ez említett módszernek nem mindig van szép és kielégítő sikere.

Mindazonáltal a konyha körül rendszeren sok mindenféle apró tárgy van, úgy, hogy ha felsülsz a ketreczczel, rendszeren valami mást hozhatsz onnan el. Én egy éjjel takaros kis aczélgérfogót hoztam el, megért kilenczven czentet.

De mi célja van annak, hogy én kiöntöttem egész lelki erőmet e tárgyban?

Megmutattam a Nyugati New-Yorki Baromfi Társaságnak, hogy kebelébe olyan valakit fogadott fel, a ki egy- s másban nem tavaszi csirke, hanem olyan férfiú, a ki a baromfiak kora körül mindent ért és tenyésztésük leghathatósabb módjainak legtöbbszörében ép annyira magas fokon áll, mint maga a társaság elnöke.

Köszönetet mondok ama gentlemeneknek azért, hogy tiszteletbeli tagnak választotta meg.

Mindig készen állok és szívesen adom bizonyosságát jó érzéseimnek, akár tetteiben is, mint e gyorsan papírra tett rövid utasításokban és tanácsban.

Ha bármikor baromfi-tenyésztésre akarnának menni, hívjanak csak engem, úgy tizenegy óra után este és én haladéktalanul rendelkezésükre állok.